

Երեխաների մարմնական պատժի վերացումը

Հարցեր և պատասխաններ

Կառուցել Եվրոպա երեխաների համար և երեխաների հետ

www.coe.int/children

Եվրոպայի խորհրդի հրատարակություն

Անգլերեն հրատարակություն
Abolishing corporal punishment of children
Questions and answers
ISBN 978-92-871-6310-3

Բոլոր հեղինակային իրավունքները պահպանված են: Այս հրատարակության ոչ մի մաս չի կարող վերարտադրվել կամ տարածվել որևէ էլեկտրոնային (լազերային կրիչներ, ինտերնետ և այլն) կամ մեխանիկական, այդ թվում՝ պատճենահանման, ձայնագրման կամ տեղեկատվության պահպանման կամ տարածման որևէ համակարգի միջոցով, առանց Հաղորդակցությունների տնօրինության Հանրային տեղեկատվության և հրատարակությունների բաժնի նախնական գրավոր թույլտվության (F-67075 Ստրասբուրգ Սեդեքս կամ publishing@coe.int):

Այս գրքույկը տպագրվել է Ֆինլանդիայի կառավարության մեծահոգի օժանդակությամբ:

Կազմը և ձևավորումը՝ ԵԽ Փաստաթղթերի և հրատարակությունների բաժին
Գեղարվեստական ձևավորումը՝ Գաբրիել Պազոնիս/ © Եվրոպայի խորհուրդ

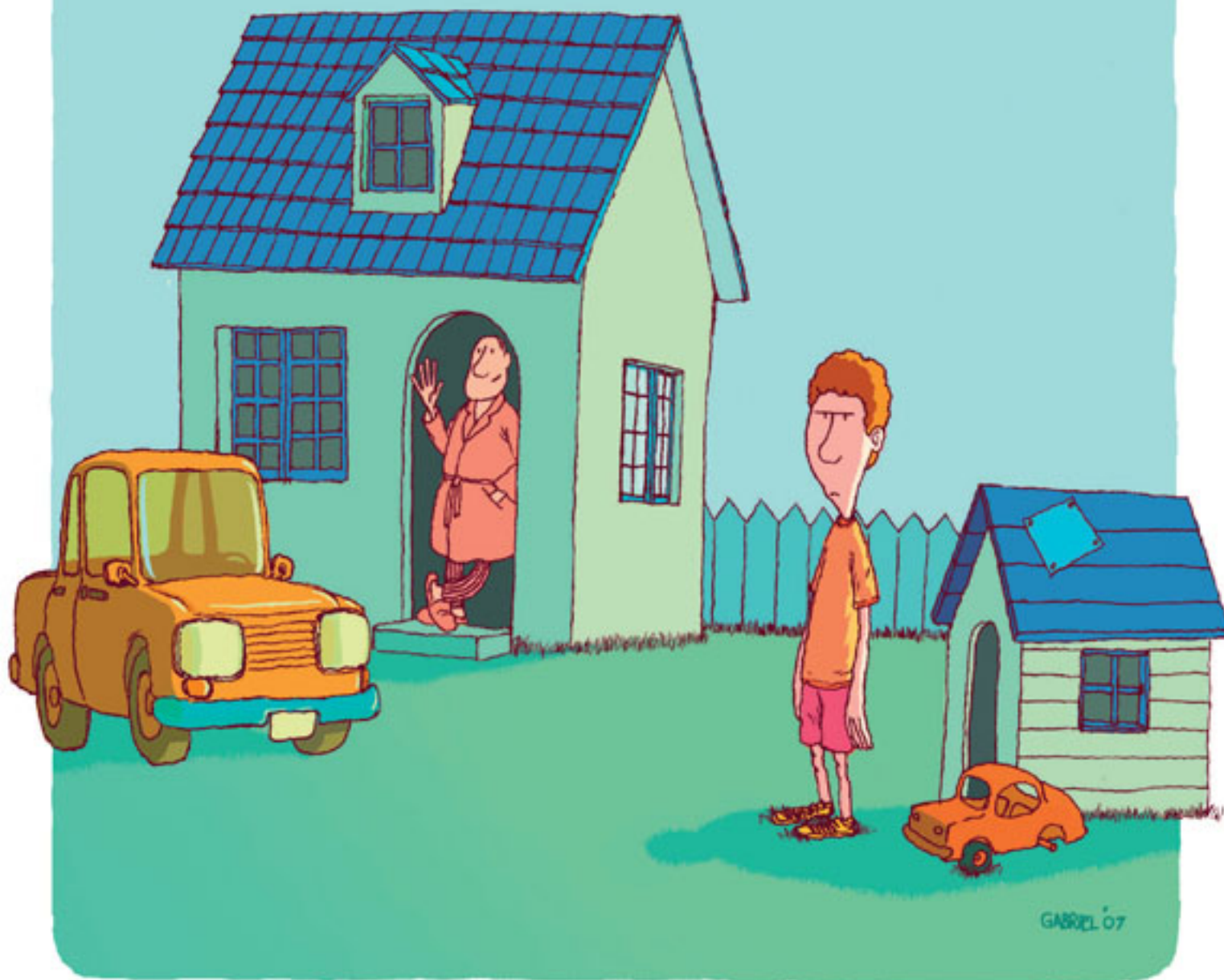
Եվրոպայի խորհրդի հրատարակություն
F-67075 Ստրասբուրգ Սեդեքս
<http://book.coe.int>

ԵԽՏԳ 2008թ.

Տպագրված է Հայաստանում, «Տիգրան Մեծ» հրատարակությունում

Բովանդակություն

	Ներածություն	5
	1. Ի՞նչ է երեխաների մարմնական պատիժը	7
	2. Ինչու՞ պետք է վերացնել երեխաների մարմնական պատիժը	9
	3. Ինչպե՞ս կարող ենք հասնել դրա վերացմանը	19
	4. Հարցեր, պատասխաններ և քողարկված հայտարարություններ	31
	Ծանոթագրություններ	43
	Իմացեք ավելին	45

Ներածություն

Ինչպես որ Եվրոպայի խորհուրդը մշտապես քարոզարշավ էր իրականացնում Եվրոպան մահապատժից ազատելու նպատակով, այնպես էլ այժմ հետամուտ է մարմնական պատժից ազատ մայրցամաքի իր տեսլականին: Մարդկանց հարվածելը սխալ է, իսկ երեխաները նույնպես մարդիկ են:

Երեխաներն ունեն միևնույն իրավունքները, ինչ որ մեծահասակները՝ հարգանք մարդկային արժանապատվության և ֆիզիկական ամբողջականության նկատմամբ, ինչպես նաև օրենքով հավասարապես պաշտպանված լինելու իրավունք: Եվրոպայի խորհրդի անդամ 47 պետությունները, մարդու իրավունքներին վերաբերող միջազգային և տարածաշրջանային փաստաթղթերի համաձայն, ունեն մարդու իրավունքների բնագավառում անմիջական պարտավորություններ՝ բարեփոխել իրենց օրենքները և կիրառել կրթական և այլ միջոցներ երեխաների մարմնական պատժի բոլոր տեսակները՝ ներառյալ ներընտանեկանը, արգելելու և վերացնելու համար:

2006թ. սա դարձավ ոչ թե սոսկ տարածաշրջանային, այլ համաշխարհային նպատակ: *Միավորված Ազգերի Կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարի՝ երեխաների դեմ բռնության վերաբերյալ ուսումնասիրությունը*, ՄԱԿ-ի Գլխավոր Ասամբլեային հանձնած զեկույցում, 2009թ.-ը առաջադրել է որպես մարմնական պատժի համամուրակային վերացմանը հասնելու վերջնաժամկետ: Եվրոպան բավականին առաջադիմել է այդ ճանապարհին. 2007թ. հոկտեմբերին արդեն անդամ պետությունների մեկ երրորդից ավելին հասել էին մարմնական պատժի արգելմանը, և առնվազն ութ այլ պետություններ պարտավորվել էին լիովին բարեփոխել այդ ոլորտը:

*Չափահասներին խփելը կոչվում է հարձակում:
Կենդանիներին խփելը կոչվում է դաժանություն:
Երեխաներին խփելը «նրանց սեփական բարոցության համար է»:*

1. Ի՞նչ է երեխաների մարմնական պատիժը

Մարմնական պատժի սահմանումներից մեկը հետևյալն է՝ երեխային պատժելուն ուղղված ցանկացած գործողություն, որը չափահասին ուղղված լինելու դեպքում կնշանակեր անօրինական հարձակում: Չափահասները հատուկ բառեր հորինելու չափազանց մեծ վարպետ են, որպեսզի առավել հարմարավետ իրենց զգան երեխաներին հարվածելիս՝ խփել, դնգստել, քոթակել և այլն: Սակայն երեխաների համար դաժան իրականությունն այն է, որ այս ամենը բռնություն է:

Երեխաների իրավունքների հանձնաժողովը, ԵԻՀ (CRC), որը Միավորված Ազգերի Երեխաների իրավունքների կոնվենցիայի մոնիտորինգի մարմինն է, շեշտել է, որ մարդու իրավունքները պահանջում են ամեն տեսակի, նույնիսկ թեթև մարմնական պատժի, ինչպես նաև այլ դաժան և նվաստացնող պատժի տեսակների վերացում: Ընդհանուր ծանոթագրությունում (CRC-ի ներքո պետությունների պարտավորությունների հեղինակավոր մեկնաբանություն), որը լույս է տեսել 2006թ., հանձնաժողովը սահմանում է մարմնական կամ ֆիզիկական պատիժը որպես՝

ցանկացած պատիժ, որտեղ օգտագործվում է ֆիզիկական ուժ, և որը միտված է պատճառել որոշ աստիճանի ցավ կամ անհարմարություն, որքան էլ թույլ այն լինի: Հիմնականում դրան է վերաբերում երեխային հարվածելը («խփել», «ապտակել», «քոթակել») ձեռքով կամ գործիքով՝ մտրակ, փայտ, գոտի, կոշիկ, փայտե գդալ և այլն: Սակայն այն կարող է ներառել նաև ոտքով հարվածելը, երեխաներին թափահարելը կամ շարտելը, քերծելը, կսմթելը, կծելը, մազերը և ականջները քաշելը, երեխաներին անհարմարավետ դիրքով կանգնել պարտադրելը, վառելը, եռացրած ջրով այրելը կամ կուլ տալ ստիպելը (օրինակ՝ օձառով երեխաների բերանը լվանալը կամ կծու համեմունքներ նրանց կուլ տալ պարտադրելը): Հանձնաժողովի տեսանկյունից, մարմնական պատիժն անփոփող կերպով նվաստացնող է: Ի լրումն, կան նաև պատժի այլ ոչ ֆիզիկական ձևեր, որոնք նույնպես դաժան են և նվաստացնող և հետևաբար՝ կոնվենցիայի հետ անհամատեղելի: Դրանք ներառում են, օրինակ, այնպիսի պատիժ, որը նսեմացնում է, նվաստացնում, վատաբանում, դարձնում քավության նոխազ, սպառնում, վախեցնում կամ ծաղրում երեխային:¹

Մարդու իրավունքները չեն ավարտվում ձեր տան շեմին:

2. Ինչու՞ է պետք վերացնել երեխաների մարմնական պատիժը

Երեխաների մարմնական պատիժը վերացնելու համար կան բազմաթիվ պատճառներ: Պատիժը՝

- երեխայի ֆիզիկական ամբողջականության, մարդկային արժանապատվության և օրենքի առջև հավասար պաշտպանության իրավունքի ոտնահարում է: Շատ դեպքերում մարմնական պատիժը կարող է վտանգել երեխաների կրթության, զարգացման, առողջության և նույնիսկ կյանքի իրավունքը,
- կարող է լուրջ ֆիզիկական և հոգեբանական վնաս պատճառել երեխաներին,
- սովորեցնում է երեխաներին, որ բռնությունը կոնֆլիկտները լուծելու կամ մարդկանց իրենց ուզածը պարտադրելու ընդունելի և պատշաճ եղանակ է,
- վարքի կանոններ սովորեցնելու անարդյունավետ միջոց է: Գոյություն ունեն երեխաներին կրթելու, ուղղելու կամ վարքի կանոններ սովորեցնելու դրական ձևեր, որոնք ավելի օգտակար են երեխաների զարգացման համար և նպաստում են վստահության և փոխադարձ հարգանքի վրա հիմնված հարաբերություններ կառուցելուն,
- դժվար է պաշտպանել երեխաներին, եթե մարմնական պատիժն օրինական է, դա նշանակում է, որ երեխաների դեմ բռնության որոշ ձևեր և աստիճաններ ընդունելի են:

Եվրոպայի խորհուրդը հիմնված է իրավունքի գերակայության և բոլորի կողմից մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների իրականացման սկզբունքներին: Երբ անդամ պետությունները վավերացնում են Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիան և Եվրոպական սոցիալական խարտիան կամ վերանայված Եվրոպական սոցիալական խարտիան, նրանք ստանձնում են իրենց օրենսդրության ներքո բոլոր մարդկանց՝ այդ թվում նաև բոլոր երեխաների իրավունքները հարգելու պարտավորություններ: Անցյալ երկու տասնամյակների ընթացքում Եվրոպայի խորհրդի մարմինները մեծապես հանդես են եկել երեխաների մարմնական պատիժի դեմ:

Եվրոպայի խորհրդի Նախարարների կոմիտեն դատապարտել է մարմնական պատիժը և առաջարկել արգելել այն 1985թ.-ից ի վեր մի շարք հանձնարարականների միջոցով, ինչպես օրինակ՝ ներդնտանեկան բռնության (1985), ներդնտանեկան բռնությանը վերաբերող սոցիալական միջոցների (1990), երեխաների դեմ չարաշահումների բժշկական և սոցիալական ասպեկտների (1993), դրական ծնողավարմանն օժանդակության քաղաքականության (2006) վերաբերյալ հանձնարարականները:

2004թ. Խորհրդարանական վեհաժողովը կոչ արեց Նախարարների կոմիտեին բոլոր անդամ պետություններում անհապաղ կերպով սկսել երեխաների դեմ մարմնական պատժի լիակատար արգելման համակարգված և միասնական արշավ: Վեհաժողովը՝ նկատելով Եվրոպայի խորհրդի հաջողությունը մահապատժի վերացման գործում, այժմ կոչ է անում Եվրոպան հնարավորին չափ շուտ երեխաների համար դարձնել մարմնական պատժից զերծ գոտի:

2005թ. երրորդ գագաթնաժողովի ժամանակ Եվրոպայի խորհրդի պետությունների և կառավարությունների ղեկավարները նորոգեցին երեխաների իրավունքների պաշտպանության իրենց պարտավորությունը: «Կառուցել Եվրոպա երեխաների համար և երեխաների հետ» ծրագիրը արձագանքում է Կազմակերպության մանդատին՝ երեխաների իրավունքների խթանմանն ամբողջական մոտեցում ապահովելու և երրորդ գագաթնաժողովի որոշումը իրագործելու առումով, այն է՝ սկսել մի ծրագիր, որը ներառում է երեխաների դեմ բռնության տարբեր եղանակների սոցիալական, իրավական, կրթական և առողջապահական բնագավառները:

2006թ. Եվրոպայի խորհրդի Մարդու իրավունքների հանձնակատար Թոմաս Համմարբերգը հրապարակեց մարմնական պատժի վերաբերյալ իր «Ծեծված չլինելու իրավունքը՝ նաև երեխայի իրավունք» հոդվածը:² 2007թ. Խորհրդարանական վեհաժողովին հասցեագրված իր խոսքում նա ասաց, որ «առաջին պարտադիր քայլը երեխաների դեմ ցանկացած բռնության իրավական արգելումն է, անկախ այն հանգամանքից թե որտեղ է դա տեղի ունենում՝ դպրոցում, այլ հաստատություններում կամ տանը»:

Մարդու իրավունքների եվրոպական չափանիշներն ու մարմնական պատժը

Յուրաքանչյուր անհատի արժանապատվությունը միջազգային մարդու իրավունքների հիմնարար ուղենիշային սկզբունքն է: «Բոլոր մարդկային էակները ծնված են ազատ և հավասար արժանապատվությամբ և իրավունքներով...» այսպես է սկսվում ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի առաջին հոդվածը: Այս հիմքով համաձայնություն է կայացվել, որ մարդու իրավունքների միջազգային և տարածաշրջանային փաստաթղթերը պահանջեն երեխաների մարմնական պատժի արգելում և վերացում:

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի (Դատարան) դատավճիռները շարունակաբար քննադատել են մարմնական պատժը, սկզբում՝

պատժի կրման համակարգերում և դպրոցներում և վերջերս՝ տանը: Այլ որոշումներում նույնպես հստակ նշվում է, որ ամեն տեսակի մարմնական պատժի արգելումը չի ոտնահարում ընտանիքի ինքնավարությունը կամ կրոնական իրավունքները: Դատարանը աստիճանաբար կիրառում է ՄԱԿ-ի Երեխաների իրավունքների կոնվենցիայի չափանիշները երեխաներին վերաբերող իր որոշումներում:

Մարմնական պատժի վերացումը չի հակասում ընտանիքի իրավունքներին կամ կրոնի ազատությանը

1982թ. Մարդու իրավունքների եվրոպական հանձնաժողովը Շվեդ ծնողների կողմից ուղարկված բողոքը վարույթ չընդունեց: Ծնողները պնդում էին, որ 1979թ. Շվեդիայում ուժի մեջ մտած՝ ծնողների կողմից մարմնական պատժի կիրառման արգելքը ոտնահարում էր ընտանեկան կյանքի նկատմամբ հարգանքի իրենց իրավունքը և կրոնի ազատությունը: Ստոկհոլմի Բողոքական ազատ եկեղեցու համայնքի անդամներ լինելով՝ նրանք հավատում էին մարմնական պատժի անհրաժեշտությանը՝ արդարացնելով իրենց մոտեցումը աստվածաշնչի տեքստերով: Հանձնաժողովը որոշեց, որ պատժի վերաբերյալ շվեդական օրենքը արտասովոր կամ առանձնապես խիստ չէր:

Այն հանգամանքը, որ տարբերակում չկա ծնողների կողմից երեխայի նկատմամբ վերաբերմունքի և չափահաս անձանոթի նկատմամբ նույնպիսի վերաբերմունքի միջև, Հանձնաժողովի կարծիքով չի կարող «միջամտություն» ենթադրել դիմումատուի անձնական և ընտանեկան կյանքին, քանի որ երկու դեպքերում էլ հարձակման հետևանքները հավասարեցված են... Հանձնաժողովը գտավ, որ հարձակման և նեղություն պատճառելու մասին շվեդական օրենքի շրջանակը բռնությունը վերահսկելու բնականոն միջոց է և, որ դրա տարածումը ծնողների կողմից երեխաների սովորական ֆիզիկական պատժին՝ միտված է պաշտպանելու հասարակության թույլ և խոցելի անդամներին:³

Համանման որոշմամբ 2000թ. սեպտեմբերին Դատարանը միաձայն կերպով և առանց քննարկման մերժեց Միացյալ Թագավորությունում քրիստոնեական մասնավոր դպրոցների խմբի հետ կապ ունեցող անհատների դիմումը, որտեղ

պնդում կար, որ մասնավոր դպրոցներում մարմնական պատժի վերացումը ոտնահարում էր ծնողների կրոնական ազատության և ընտանեկան կյանքի իրավունքը:

Ընդունելի սահմաններում ծնողների կողմից կիրառվող մարմնական պատժի վիճարկում

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը դեմ արտահայտվեց «ողջամիտ պատիժ» հասկացությանը: 2008թ. սեպտեմբերին Դատարանը միաձայն որոշեց, որ խորթ հոր կողմից երիտասարդ անգլիացի տղային մարմնական պատժի ենթարկելը նվաստացնող պատիժ էր, որը ոտնահարում է Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի երրորդ հոդվածը (Ա. ընդդեմ Միացյալ Թագավորության, 1998)⁴:

Ողջուն, կարո՞ղ ես ասել, թե ինչ է նշանակում «ողջամիտ պատիժ»:

Խորթ հոր դեմ դատական հայցը Միացյալ Թագավորությունում տապալվեց այն պատճառով, որ պատիժը համարվեց «ողջամիտ պատիժ»: Եվրոպական դատարանը որոշեց, որ Միացյալ Թագավորության կառավարությունը պատասխանատու էր, որովհետև ներպետական օրենսդրությունը, թույլատրելով «ողջամիտ պատիժը» չկարողացավ երեխաներին տրամադրել բավարար պաշտպանություն, ներառյալ «արդյունավետ կանխարգելում»: Դատարանը որոշեց, որ Միացյալ Թագավորությունը պետք է վճարի 10 000 ֆունտ տղային, ով բազմիցս հարվածներ էր ստացել պարտեզի խնամքի համար նախատեսված փայտով:

Ա. ընդդեմ Միացյալ Թագավորության որոշումը մեջբերում է ՄԱԿ-ի Երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիայի հոդվածները, ներառյալ 19-րդ հոդվածը, որը պահանջում է, որ պետությունները պաշտպանեն ծնողների կամ այլոց խնամքի տակ գտնվող երեխաներին «ֆիզիկական և մտավոր բռնության» բոլոր տեսակներից:

Սոցիալական իրավունքների եվրոպական կոմիտեի նախադեպային իրավունքը, վերահսկելով Եվրոպական սոցիալական խարտիայի և վերանայված Եվրոպական սոցիալական խարտիայի դրույթների կիրառումը, պահանջում է, որ բոլոր անդամ պետություններն արգելեն մարմնական պատժի բոլոր տեսակները և երեխաների նկատմամբ այլ նվաստացնող վերաբերմունքը կամ պատիժը, և խթանեն այլ արդյունավետ վարչական և կրթական միջոցներ՝ երեխաների պաշտպանված լինելու իրավունքը ճանաչելու և իրականացնելու նպատակով:

2001թ. ընդհանուր մեկնաբանության մեջ հանձնաժողովը նշել է, որ Խարտիաների 17-րդ հոդվածը.

պահանջում է երեխաների դեմ բռնության ցանկացած տեսակն արգելող օրենսդրություն դպրոցում, այլ հաստատություններում, երեխաների տանը և այլուր: Այն նաև գտնում է, որ նվաստացնող պատժի ցանկացած այլ ձև կամ երեխաների նկատմամբ վերաբերմունք պետք է արգելվի օրենսդրությամբ և միացվի քրեական կամ քաղաքացիական օրենսգրքի համապատասխան հոդվածներով: [Հանձնաժողովը մեկնաբանում է, որ այն] անընդունելի է գտնում, որ հասարակությունը, որը արգելում է չափահասների միջև ֆիզիկական բռնության ցանկացած տեսակ, կարող է ընդունել, որ չափահասները երեխաներին ենթարկեն մարմնական բռնության:

2005թ. հանձնաժողովը լույս ընծայեց Խոշտանգումների դեմ համաշխարհային կազմակերպության կողմից ընդդեմ անդամ պետությունների արված կոլեկտիվ բողոքների վերաբերյալ իր որոշումները: Հանձնաժողովը գտավ, որ երեք պետություն խախտել են երկու խարտիաներիով ստանձնած իրենց պարտավորությունները, քանի որ չեն արգելել մարմնական պատժի կիրառումն ընտանիքում: 2006թ. չորրորդ պետությունն էլ հայտարարվեց օրինազանց նույն գործով երկրորդ բողոքի քննարկումից հետո: Ջեկույցները խարտիաների համաձայն քննելուց հետո հանձնաժողովը գտավ այլ պետություններ, որոնք նույն հիմքով խախտումներ էին կատարել:

Մարդու իրավունքների հանընդհանուր չափանիշներն ու մարմնական պատիժը

Ընդհանուր առմամբ 193 երկրներ, այդ թվում Եվրոպայի խորհրդի բոլոր անդամ պետությունները, վավերացրել են (պարտավորվել են հարգել) Միավորված Ազգերի Երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիան: Այս կոնվենցիան ներառում է ծնողների կամ այլոց խնամքին գտնվող երեխաներին՝ ֆիզիկական կամ մտավոր բռնության բոլոր տեսակներից պաշտպանելու պարտավորությունը (Հոդված 19): Կոնվենցիայի մոնիտորինգի մարմինը՝ Երեխաների իրավունքների հանձնաժողովը, հետևողականորեն մեկնաբանում է կոնվենցիան որպես մարմնական պատժի բոլոր ձևերի արգելք պահանջող փաստաթուղթ:

Կոնվենցիայի կողմ երկրներից ստացված զեկույցներն ուսումնասիրելուց հետո ԵԻՀ-ն պարբերաբար խորհուրդ է տվել մարմնական պատիժը բացահայտ արգելել օրենքով՝ այն զուգակցելով իրազեկության բարձրացման և հանրային կրթության հետ:

2006թ. հունիսին, հանձնաժողովն ընդունեց մարմնական պատժից և պատժի այլ դաժան կամ նվաստացնող ձևերից պաշտպանված լինելու երեխաների իրավունքի վերաբերյալ ընդհանուր ծանոթագրություն: Հանձնաժողովը շեշտեց.

Ընտանիքում, դպրոցում և այլ վայրերում երեխաների մարմնական պատիժը լայնորեն ընդունելու կամ հանդուրժելու դեմ միջոցներ ձեռնարկելը կամ այդ պատիժն արգելելը միայն կոնվենցիան ստորագրած երկրների պարտավորությունը չէ: Այն նաև կարևոր ռազմավարություն է հասարակություններում բռնության բոլոր ձևերի նվազեցման և կանխարգելման համար....

Տեսանելի դառնալու դեպքում պարզվում է, որ դրա [մարմնական պատժի] կիրառումը ուղղակիորեն հակասում է մարդկային արժանապատվության նկատմամբ հարգանքի ու ֆիզիկական ամբողջականության՝ երեխաների հավասար և անօտարելի իրավունքներին: Երեխաների յուրահատուկ բնույթը, նրանց սկզբնական խնամարկյալ և զարգացող իրավիճակը, նրանց յուրօրինակ մարդկային ներուժը, ինչպես նաև նրանց խոցելիությունը, պահանջում է առավել շատ, այլ ոչ թե նվազ իրավական և այլ տեսակի պաշտպանություն բռնության բոլոր տեսակներից:⁵

Միջազգային մարդու իրավունքների պայմանագրերի ներքո գործող ՄԱԿ-ի այլ մարմինները, ներառյալ Տնտեսական, սոցիալական և մշակութային իրավունքների հանձնաժողովը, Մարդու իրավունքների հանձնաժողովը և Խոշտանգումների դեմ հանձնաժողովը, նույնպես դատապարտել են երեխաների նկատմամբ մարմնական պատիժը:

ՄԱԿ-ի Գլխավոր քարտուղարի ուսումնասիրությունը երեխաների դեմ բռնության մասին

ՄԱԿ-ի Գլխավոր քարտուղարի ուսումնասիրությունը երեխաների դեմ բռնության մասին (ՄԱԿ-ի ուսումնասիրություն) նպատակ ունի հասնել մարմնական պատժի համընդհանուր

Ձեր երեխաներին խփելը վատ վարք սովորեցնել է:

վերացմանը մինչև 2009թ.: «Երեխաների դեմ ոչ մի բռնություն արդարացված չէ, երեխաների դեմ ցանկացած բռնություն կարելի է կանխարգելել», սա է ՄԱԿ-ի Գլխավոր Ասամբլեային 2006թ. հոկտեմբերին հանձնված ուսումնասիրության վերաբերյալ զեկույցի հիմնական ուղերձը:⁶

2003թ. Կոֆի Անանի կողմից ՄԱԿ-ի ուսումնասիրությունը ղեկավարելու նպատակով նշանակված անկախ փորձագետ Պաուլո Սերջիո Պինեյրոն ներածությունում նշում է, որ երեխաների դեմ բռնությունը գոյություն ունի աշխարհի բոլոր երկրներում՝ անցնելով մշակույթների, դասերի, կրթության, եկամտի և էթնիկ ծագման սահմանները.

Ցանկացած տարածաշրջանում, ի հակասություն մարդու իրավունքների ոլորտում պարտավորությունների և երեխաների զարգացման կարիքների, երեխաների դեմ բռնությունը սոցիալապես ընդունելի է, հաճախ օրինական է և պետության կողմից արտոնված:

Այս ուսումնասիրությունը պետք է շեշտի շրջադարձային մի երևույթ՝ չափահասների կողմից երեխաների դեմ բռնության արդարացման վերջը՝ անկախ այդ բռնության որպես «սովորույթ» ընդունված կամ որպես «կարգապահություն» քողարկված լինելը: Երեխաների հանդեպ բռնությանը դեմ արտահայտվելու առումով չի կարող լինել ոչ մի փոխզիջում: Երեխաների եզակիությունը՝ նրանց ներուժն ու խոցելիությունը, չափահասներից նրանց կախվածությունը, հրամայական է դարձնում, որ նրանք ունենան բռնությունից ավելի շատ, քան քիչ պաշտպանություն:⁷

Զեկույցը խորհուրդ է տալիս արգելել ընտանիքում և այլ վայրերում երեխաների դեմ բռնության բոլոր ձևերը, ներառյալ մարմնական պատժի բոլոր տեսակները և պատժի այլ՝ դաժան, անմարդկային կամ նվաստացնող ձևերը:

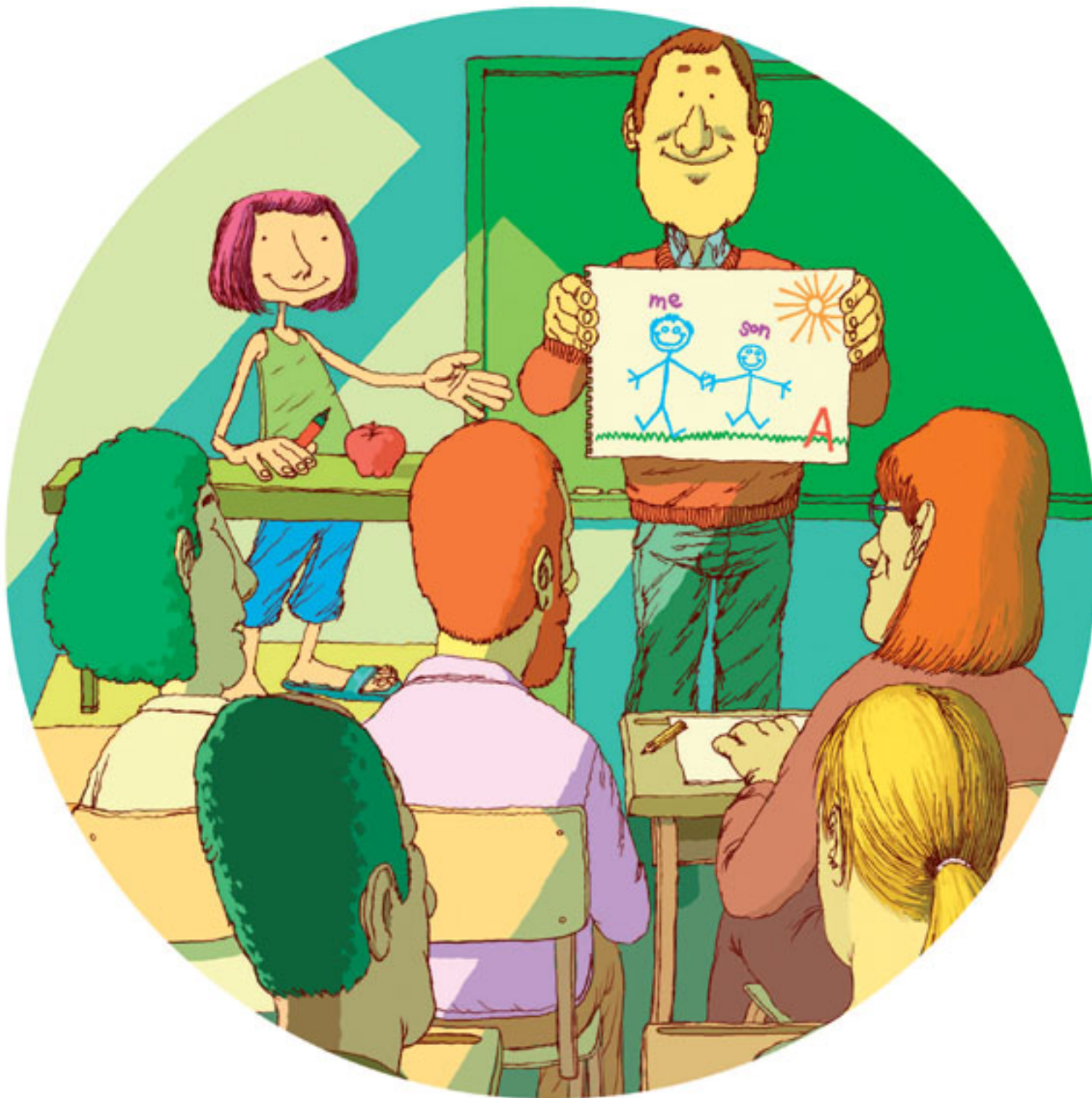
ՄԱԿ-ի ուսումնասիրությունը քննարկում է երեխաների դեմ բռնությունը տարբեր միջավայրերում՝ առաջին հերթին դիտարկելով տունը և ընտանիքը:

Ընտանիքում երեխաների նկատմամբ բռնությունը կարող է հաճախ տեղի ունենալ կարգի հրավիրելու համատեքստում և ունի ֆիզիկական, դաժան կամ նվաստացնող ձև: Ընտանիքում դաժան վերաբերմունքն ու պատիժը տարածված են և՛ արդյունաբերական, և՛ զարգացող երկրներում: Երեխաները, ինչպես արձանագրված է ուսումնասիրություններում և ուսումնասիրության տարածաշրջանային հետազոտությունների ընթացքում իրենց իսկ կողմից արտահայտված կարծիքներում, շեշտում են վերաբերմունքի այս ձևերի հետևանքով իրենց ապրած ֆիզիկական և հոգեբանական ցավը և առաջարկում կարգապահություն սովորեցնելու դրական և արդյունավետ այլընտրանքային ձևեր:⁸

Եվրոպայի խորհուրդը կարևոր դերակատարություն է ունեցել ՄԱԿ-ի ուսումնասիրության գործընթացում և պարտավորվել է հետևել դրա հանձնարարականների կատարմանը Եվրոպայում: Մարմնական պատժի դեմ Եվրոպայի խորհրդի նախաձեռնությունը նպատակ ունի հասնել մարմնական պատժի բոլոր տեսակների արգելմանը և խթանել դրական ծնողական խնամք և բռնությունից զերծ մշակույթ՝ բոլոր երեխաների համար բռնությունից զերծ մանկություն ապահովելու նպատակով:

Մարմնական պատժի համընդհանուր արգելման թիրախ օրը:

3. Ինչպե՞ս կարող ենք հասնել դրա վերացմանը

Երեխաների նկատմամբ մարմնական պատժի վերացումը պահանջում է օրենքի բացահայտ բարեփոխման, պաշտպանության և կանխարգելման քաղաքականության և այլ, հիմնականում կրթական, միջոցների համադրում՝ հասարակություններին դեպի պատժի բռնի և նվաստացնող ձևերից հրաժարվելն առաջնորդելու համար: Օրենսդրական արգելքն էական է, սակայն միայն այն բավարար չէ երեխաների մարդու իրավունքներն ապահովելու համար: Ծնողները, երեխաների հետ աշխատող մասնագետները, իրենք իսկ երեխաները և հասարակությունն ընդհանրապես պետք է տեղեկացված լինեն օրենքի և երեխաների պաշտպանված լինելու իրավունքի մասին:

Մարմնական պատժի վերացումը հետևաբար պարտադիր է դարձնում ինտենսիվ աշխատանք առնվազն երեք բնագավառներում.

- օրենսդրական բարեփոխում,
- քաղաքականության բարեփոխում (հատկապես, կանխարգելման և պաշտպանության միջոցներ),
- իրազեկության բարձրացում:

Օրենսդրական բարեփոխում

Մարմնական պատժի վերացումը ներառում է օրենսդրության ստեղծում, որը հստակորեն արգելում է մարմնական պատիժը և պաշտպանում երեխաներին բոլոր տեսակի հարձակումներից, ներառյալ ընտանեկան միջավայրում:

Բոլոր անդամ պետություններն ունեն այլ անձանց նկատմամբ հարձակումն արգելող օրենքներ: Խնդիրն այն է, որ շատ հասարակություններում այս օրենքները երեխաներին չեն տրամադրում նույնքան պաշտպանություն, որքան չափահասներին: Որոշ պետություններ պահպանում են կանոնադրական կամ նախադեպային իրավունքում, կամ էլ երկուսում էլ, երեխաներին հարվածելը պաշտպանող կամ արդարացնող հատուկ դրույթներ՝ «ողջամիտ պատիժ», «օրինական ուղղում» և այլն: Այլ պետություններում օրենքներում չկա նշված ոչ մի արդարացում, սակայն քաղաքական մոտեցումներում և հաճախ դատական որոշումներում արտացոլվող՝ երեխաների դաստիարակության ավանդական ձևերը թույլ են տալիս երեխաների դեմ կիրառվող մարմնական պատիժը՝ քողարկելով այն որպես կարգապահական պատիժ: Երեխաների ֆիզիկական պատիժը տեղի է ունենում տարբեր միջավայրերում, ներառյալ դպրոցները, գիշերօթիկ հաստատությունները, խնամակալող

ընտանիքները, ցերեկային խնամքի հաստատությունները, արդարադատության համակարգը, երեխաների աշխատանքի համատեքստում և ընտանիքում:

Բոլոր պետություններն ունեն օրենքներ, որոնք արգելում են երեխաների դեմ ուղղված դաժանությունը կամ «չարաշահումը», սակայն դրանք չեն մեկնաբանվում որպես մարմնական պատժի բոլոր տեսակները բոլոր միջավայրերում արգելող դրույթներ: Բոլոր պետություններն ընդունել են ՄԱԿ-ի Երեխայի իրավունքի կոնվենցիան, իսկ որոշ երկրներում կոնվենցիան ներպետական օրենսդրության մաս է կազմում, սակայն պատժի վերացումն ապահովելու համար դա բավարար չէ:

Օրենսդրության բարեփոխումն անհրաժեշտ է վերացնելու առկա ցանկացած արդարացումներ ու պաշտպանության միջոցներ, որոնք կարող են խոչընդոտել երեխաների դեմ պատժիչ գործողությունների նկատմամբ հարձակման վերաբերյալ քրեական օրենքների հավասար կիրառումը: Մարմնական պատժի և պատժի այլ դաժան կամ նվաստացնող ձևերի արգելումը հստակ ուղերձ կլինի ընտանիքների և հասարակության համար այն մասին, որ այլևս ընդունելի կամ օրինական չէ երեխային, ինչպես և ցանկացած այլ անձին հարվածելը:

Պետությունների բարձրագույն դատարանների համար բավարար չէ վճռել, որ մարմնական պատժն անօրինական է, նման դատավճիռները կարող են չեղյալ դառնալ այլ վճիռներով, որոնք թույլատրում են մարմնական պատժի որոշ աստիճան: Արգելումը պետք է հստակ ձևակերպված լինի օրենսդրությունում:

Ինչպես բացատրում է Երեխաների իրավունքի հանձնաժողովը թիվ 8 ընդհանուր ծանոթագրությունում.

Երեխաների բռնի և նվաստացնող պատժի ձևերի ավանդական ընդունման համատեքստում ավելի ու ավելի մեծ թվով պետություններ են ընդունել, որ մարմնական պատժը կիրառելու իրավունքը և դրա վերաբերյալ առկա արդարացումները պարզապես չեղյալ համարելը բավարար չէ: Ի լրումն, մարմնական պատժի և պատժի այլ դաժան կամ նվաստացնող ձևերի հստակ արգելումը քաղաքացիական կամ քրեական օրենսգրքերում, պարտադիր է, որպեսզի բացարձակապես պարզ դառնա, որ անօրինական է ինչպես չափահասին, այնպես էլ երեխային հարվածելը կամ «քոթակելը», կամ «հետույքին թփթփացնելը», և որ հարձակումների մասին քրեական օրենսգիրքը հավասարապես կիրառելի է նման բռնության դեպքում, անկախ այս բռնությունը «կարգապահական պատժ» կամ «դաստիարակություն» անվանելուց:⁹

Ընտանիքում մարմնական պատիժն արգելելու նկատմամբ դիմադրությունը երբեմն ձևավորվում է այն համոզմունքից, որ դա կարող է հազարավոր ծնողների հետապնդման և բանտարկման պատճառ դառնալ: Սա իհարկե չի օգնի երեխաներին: Երեխաների իրավունքների հանձնաժողովը հետևյալ խորհուրդն է տալիս պետություններին.

Հարձակումներից երեխաների և չափահասների հավասար պաշտպանության սկզբունքը, ներառյալ ընտանեկան միջավայրում, չի նշանակում, որ ծնողների կողմից երեխաների դեմ կիրառվող մարմնական պատժի բոլոր դեպքերը պետք է դառնան ծնողների դատական կարգով հետապնդման պատճառ: *De minimis* սկզբունքը, ըստ որի օրենքը չի զբաղվում անկարևոր գործերով, ապահովում է, որ չափահասների միջև տեղի ունեցած վեճի թեթև տեսակները բերվեն դատարան միայն բացառիկ հանգամանքներում, նույնը կիրառելի կլինի երեխաների դեպքում: Պետությունները պետք է մշակեն տեղեկացման և դատական քննարկման արդյունավետ մեխանիզմ: Մինչ երեխաների դեմ կիրառված բռնության վերաբերյալ բոլոր տեղեկությունները պետք է պատշաճորեն հետաքննվեն և երաշխավորվի նրանց պաշտպանությունը վնասից, նպատակը պետք է լինի պատժի բռնի կամ այլ դաժան կամ նվաստացնող ձևերից ծնողների հրաժարումը՝ օժանդակող և կրթական, այլ ոչ թե պատժիչ միջամտությունների ճանապարհով:

Երեխաների կախյալ կարգավիճակը և ընտանեկան հարաբերությունների բացառիկ մտերիմությունը պահանջում են, որ ծնողներին դատական կարգով հետապնդելու որոշումները, կամ ներընտանեկան հարաբերություններին ֆորմալ ճանապարհով միջամտելու այլ ճանապարհները կիրառվեն ծայրահեղ զգույշ: Հիմնականում քիչ հավանական է, որ ծնողներին դատական կարգով հետապնդելը բխի երեխայի շահերից: Հանձնաժողովի կարծիքով դատական հետապնդումը կամ միջամտության այլ ֆորմալ ձևերը (օրինակ՝ երեխային ընտանիքից հեռացումը, կամ հանցագործի հեռացումը) պետք է կիրառվեն, երբ դրանք անհրաժեշտ են երեխային պաշտպանելու համար և բխում են երեխայի շահերից: Երեխայի կարծիքը պետք է պատշաճ կերպով քննարկվի՝ ըստ նրա տարիքի և հասունության աստիճանի:¹⁰

Մինչ 2007թ. հոկտեմբերը Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետությունների կեսից ավելին արգելել էր մարմնական պատիժը կամ ապագայում այն արգելելու պարտավորություն էր ստանձնել: Պետք է հուսալ, որ մնացած պետությունները արագ կվերանայեն իրենց օրենսդրությունը և խորհրդարաններին կներկայացնեն անհրաժեշտ բարեփոխումները: Օրենսդրության բարեփոխման գործընթացը կարող է որպես այդպիսին լինել կրթական՝ կառավարության, քաղաքական ուժերի և համայնքների ղեկավարների կողմից օգտագործվելով մարդկային արժանապատվության հավասար պաշտպանվածության՝ երեխաների իրավունքը ընդգծելու նպատակով:

Քաղաքականության բարեփոխում

Պետություններն ունեն երեխաների դեմ բռնության բոլոր ձևերին համապարփակ և բազմակողմանի արձագանքելու պարտավորություն: Մարմնական պատժի վերացումը քաղաքականության և ծառայությունների ստեղծման պահանջ է առաջացնում, որ կարող է կանխարգելել բռնությունը, արդյունավետորեն պաշտպանել երեխաներին և օգնել տուժածներին:

Հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ տարբեր տեսակի միջամտություններ կարող են կանխել բռնությունը: Օրինակ, տնային պայմաններում բռնությունը կարող է էականորեն նվազեցվել՝ ընտանիքներն ամրացնելու և դրանց օժանդակելու նպատակ հետապնդող օրենքների, քաղաքականության և միջոցների կիրառմամբ, որոնք անդրադառնում են խնդրի հիմքում ընկած համայնական և հասարակական այն երևույթներին, որոնք թույլ են տալիս, որ բռնությունը բարգավաճի:

Դրական ծնողավարման օժանդակությանն ուղղված քաղաքականություն

2006թ. Եվրոպայի խորհրդի Դրական ծնողավարման օժանդակությանն ուղղված հանձնարարականը շեշտում է հանրային իշխանությունների կարևոր դերը դրական ծնողավարման և երեխաների իրավունքների վերաբերյալ կրթության խթանման գործում: Այն ուղենիշներ է տրամադրում անդամ պետություններին՝ ծնողներին օժանդակող քաղաքականություն մշակելու ուղղությամբ:

Ժամանակակից ընտանիքը կարող է շատ տարբեր լինել անցյալի ավանդական ընտանեկան մոդելից: Ապրելաձևերի այսօրվա բազմազանությունն առաջ է բերել

զուգընկերության և երեխաներ ունենալու նոր հասկացություններ: Ընտանեկան միավորները, ինչպես էլ դրանք կազմված լինեն, բախվում են նոր տեսակի ճնշումների, որոնք առաջանում են հասարակություններում տեղի ունեցող արագ և խորքային փոփոխությունների հետևանքով, և որոնց նրանք պետք է հարմարվեն: Տնտեսական և սոցիալական երևույթները շատ հաճախ ծնողների համար սթրեսի աղբյուր են և կարող են խոչընդոտել թե՛ նրանց ծնողավարմանը և թե՛ անհատական զարգացմանը:

Երեխաների ընկալումը ևս փոխվել է: Այլևս չընկալվելով որպես «ապագա չափահասներ», նրանք այժմ ճանաչվում են որպես ընտանիքի և հասարակության գործերում ակտիվ և օժանդակող ներուժ ունեցող անդամներ: Երեխաներն ունեն բոլոր իրավունքները, և իրենց վերաբերող երևույթների մասին նրանց տեսակետը պետք է պատշաճ կերպով քննարկվի: Նրանք պետք է լիակատար ազատությամբ ստանան իրենց անհրաժեշտ տեղեկատվությունը: Ծնողների պարտականությունն է օգնել նրանց իրականացնել այս ներուժը:

Ոչ ոք չի սիրում մտածել իր մասին որպես «բացասական» ծնող, սակայն ի՞նչ է իրականում նշանակում լինել «դրական ծնող»: Դրական ծնողավարումը վերաբերում է ծնողական վարքին, որը հիմնվում է երեխայի շահերին. այն տալիս է սնունդ, ինքնուրույն գործելու ունակություն, ճանաչում և ուղղորդում, որը ներառում է երեխայի լրիվ զարգացման սահմանների ստեղծումը: Դրական ծնողավարումն արմատացած է երեխաների մարդու իրավունքների նկատմամբ հարգանքում և հետևաբար բռնությունից զերծ միջավայրում, որտեղ ծնողները ֆիզիկապես կամ հոգեպես նվաստացնող պատիժ չեն օգտագործում՝ կոնֆլիկտները լուծելու կամ կարգապահություն և հարգանք «սովորեցնելու» համար: Այն առաջարկում է այլընտրանքներ բռնությանը՝ ելնելով կոնկրետ երեխայի հասունության աստիճանից և իրավիճակից: Սա կարող է լինել մանկահասակ երեխաներին հունորով հանգստացնելուց մինչև ավելի մեծ երեխաների վնասերի փոխհատուցումը կամ նրանց գործած սխալների ուղղումը: Եթե իրավիճակը շատ սրված է, ծնողները կարող են հանգստանալ և քննարկել այն ավելի ուշ: Մարմնական պատիժը հիմնականում կիրառվում է սթրեսում հայտնված ծնողների կողմից, որոնք պարզապես կորցրել են վերահսկողությունը:

Ինչի՞ կարիք ունեն երեխաները

Երեխաներին իրենց ներուժն ամբողջովին ռեալիզացնելու հարցում օգնելու նպատակով ծնողները պետք է ապահովեն.

- *դաստիարակություն.* Ծնողները պետք է ապահովեն երեխաների սիրո և անվտանգության պահանջը:
- *կառուցվածք և ուղղորդում.* Սա վերաբերում է ճիշտ վարվեցողության չափանիշներ ստեղծելուն և դրանցով առաջնորդվելուն՝ մատնանշելով, թե ինչ է ոչ պատշաճ վարվելակարգը և ճիշտ օրինակ ծառայելով երեխաներին: Երեխաները սահմանների և ուղղորդման կարիք ունեն իրենց սեփական անվտանգության և սեփական արժեքների մշակման համար,
- *ճանաչում.* Երեխաները պետք է զգան, որ ծնողներն իրենց տեսնում են, լսում են և արժևորում են որպես անհատների: Ծնողները պետք է հետաքրքրվեն իրենց երեխաների առօրյայով, լսեն նրանց և փորձեն հասկանալ նրանց տեսակետները,
- *լիազորություն.* Սա նշանակում է խթանել երեխաների ունակությունների, այլոց դիրքորոշումները և վարքը վերահսկելու և դրանց ներգործելու կարողությունը:

Դրական վարք սովորեցնելու նպատակով ծնողները կարող են.

- կանոնավոր, դրական ուշադրություն տրամադրել երեխայի բոլոր տարիքներում: Երբ երեխաները մեծանում են, նրանք իրազեկվում են և հետաքրքրված են իրենց հասակակիցների հետ հարաբերություններով և դպրոցում ունեցած հաջողություններով,
- օգնել նրանց հասկանալ իրենց ընտրության հնարավոր հետևանքները,
- ուշադրության և գովասանքի միջոցով քաջալերել դրական վարվելաձևը, և ուշադրություն չդարձնել աննշան անցանկալի վարքի դրսևորումների վրա,
- վարվել այնպես, ինչպես կուզենային, որ իրենց երեխաները վարվեին, նրանց հետ խոսել հարգանքով և ցույց տալ, թե ինչպես կարելի է կառուցողական ճանապարհով լուծել կոնֆլիկտները:

Ինչի՞ կարիք ունեն ծնողները

Բոլոր ծնողները ցանկանում են իրենց երեխաների համար լավ մայր կամ հայր լինել: Դրան երբեմն դժվար է հասնել: Ծնողական խնամքը բացի ուրախ և հաճելի լինելուց կարող է նաև սթրեսային լինել: Ծնողները հետևաբար աջակցության կարիք ունեն սթրեսը հաղթահարելու, կոնֆլիկտը կառավարելու և ցատունը վերահսկելու համար:

Շատ ծնողներ բաժանում են իրենց ժամանակն ու էներգիան տարբեր պարտավորությունների միջև (օրինակ, աշխատանք, երեխաների խնամք, ընտանիքի ավագ անդամների խնամք): Երեխաների հետ անցկացվող ժամանակը շատ կարևոր է. այն արագ է անցնում և երբեք հետ չի գա: Դրական ծնողավարումը պահանջում է ժամանակ՝ ծնողներին և երեխաներին միասին լինելու հնարավորություն տալու համար: Մինչդեռ սա հատկապես կարևոր է երեխայի կյանքի ամենավաղ տարիներին, պետք է մոռանալ, որ անչափահասները նույնպես ունեն ծնողների ուշադրության կարիք:

Կարևոր է նաև, որ ծնողները ժամանակ գտնեն իրենց սեփական, չափահաս կարիքները հոգալու համար, ուշադրություն դարձնեն անձնական կյանքի, ընկերության և հանգստի սեփական կարիքներին: Ծնողները կարիք ունեն աշխատանքի տեղավորման քաղաքականության և երեխաների խնամքի ծառայությունների, որպեսզի կարողանան զուգակցել ընտանեկան և մասնագիտական կյանքը:

Ծնողները կարող են սովորել՝ այլ ծնողների, ընկերների և ընտանիքների հետ իրենց փորձը քննարկելով: Ծնողները կարող են նաև օգտագործել մասնագիտական ծառայություններ, ինչպես ծնողական խնամքի վերաբերյալ կրթություն, որն անմիջապես օժանդակում է ծնողների դերակատարությանը, կամ ավելի անուղղակի միջոցներ, ինչպես զուգընկերների թերապիա: Օգնություն խնդրելը պատասխանատվության և ոչ թե թուլության նշան է: Որպեսզի հնարավոր լինի իրականացնել արդյունավետ ծնողական խնամք, երեխաներին տրամադրել ուշադրություն, օժանդակություն և ուղղորդում, ծնողները միջոցների և օժանդակության կարիք ունեն: Պետությունները պետք է ապահովեն, որ այս փաստերը լայնորեն ճանաչվեն և մատչելի լինեն ծնողներին և երեխաների հետ աշխատող մասնագետներին:

Դրական ծնողավարումն ունի լրացուցիչ դրական ազդեցություն

Երեխաներն ավելի լավ են շփվում ուրիշների հետ: Երեխաներն ունեն պակաս մասնատող և զգացմունքային խնդիրներ և ավելի պատրաստակամ են խոսել իրենց հոգսերի և մտահոգությունների մասին: Եթե նրանց վերաբերվում են հարգանքով, հավանականությունը մեծ է, որ նրանք ևս հարգանքով կվերաբերվեն այլոց, այդ թվում նաև իրենց սեփական երեխաներին: Դրական ծնողավարումն օգնում է երեխաներին դառնալ դրական ծնողներ:

Ծնողներն ավելի լավ հարաբերություններ ունեն իրենց երեխաների հետ, ավելի դրական և հետևողական են, ավելի ինքնավստահ, իրենց երեխաների հետ հարաբերվելիս ավելի քիչ են ենթակա սթրեսի, դեպրեսիայի, նյարդայնանալու և երեխաների իրավունքների նկատմամբ ոտնձգություն կատարելու նվազ վտանգ են ներկայացնում: Նրանք ունակ են ավելի լավ հավասարակշռել ընտանեկան և մասնագիտական պարտականությունները և ավելի քիչ խնդիրներ ունենալ միմյանց միջև:

Ցանկալի վարքը խթանելը և անցանկալին նվազեցնելը ավելի լավ են իրականացնում այն ծնողները, որոնց երեխաները հարգում են: Դրա համար անհրաժեշտ է, որ ծնողները ճանաչեն և ընդունեն, որ իրենք նույնպես սխալներ են գործում՝ միևնույն ժամանակ պատասխանատվություն ստանձնելով ծնողական իրենց վարքի և երեխաների հետ իրենց փոխհարաբերությունների համար (երեխաներին մեղադրելու փոխարեն):

Եվրոպայի խորհրդի նոր ռեսուրսները՝ 2006թ. դրական ծնողավարման օժանդակությանն ուղղված հանձնարարականը՝ *Ծնողավարումը ժամանակակից Եվրոպայում - դրական մոտեցում և Տեսակետներ դրական ծնողավարման և բռնությունից զերծ դաստիարակության վերաբերյալ*, մանրամասնորեն քննարկում են ծնողավարման այս նոր տեսակը և արտացոլում այս ոլորտում շարունակվող աշխատանքների ուղղությունը:¹⁰ Նույնիսկ

Եթե երեխաների վերաբերյալ այս տեսակետները դեռ պետք է ընդգրկվեն Եվրոպայի քաղաքական օրակարգերում, դրանց ազդեցությունն արդեն զգացվել է մասնագիտական շրջանակներում: Դրանք կայուն կերպով տարածվում են իրավական և պրակտիկ ոլորտներում, թեև տարբեր երկրներում՝ տարբեր աստիճաններով:

Իրազեկության մակարդակի բարձրացում

Երեխաների մարմնական պատիժը, այլ խնդիրների՝ երեխաների սեռական բռնության և աշխատանքի շահագործման համեմատությամբ քիչ է լուսաբանվել մամուլում: Ինչպես նշում է ՄԱԿ-ի ուսումնասիրությունը, լրատվամիջոցներն առանցքային դեր են խաղում կարծիքի և վարքի վրա ազդող հասարակական նորմերի ձևավորման գործում: Մարմնական պատժի խնդիրը պետք է բերել հասարակական ոլորտ, պետք է ստեղծվի այս խնդիրները քննարկելու և լուծումներ գտնելու միջավայր: Առանց իրազեկության մակարդակի բարձրացման դժվար կլինի հասնել ծավալուն երկարաժամկետ կանխարգելման և վարքի փոփոխության:

Երեխաների իրավունքները վերաբերում են մեզ բոլորիս:

Թղթի վրա և գործնականում մարմնական պատժի վերացմանը հասնելու կարևոր քայլերը

Օրենսդրության բարեփոխում

- երաշխավորել, որ գրված և չգրված օրենքներում չլինեն դրույթներ, որոնք արդարացնում են ծնողների կամ այլոց կողմից կիրառվող մարմնական պատիժը,
- ապահովել, որ հարձակումների մասին քրեական օրենսդրությունը հավասարապես կիրառվի երեխաների նկատմամբ մարմնական պատժի դեպքում,
- օրենսդրությամբ, սովորաբար քաղաքացիական օրենսգրքով, բացահայտ արգելել մարմնական պատժի բոլոր տեսակները և երեխաների նկատմամբ այլ նսեմացնող կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքը, և կիրառել այն երեխաների կյանքին վերաբերող բոլոր միջավայրերում,
- տրամադրել ուղենիշներ այս օրենքների համապատասխան կիրառման համար, որոնք բևեռված են ընդհանրապես երեխաների մարդու իրավունքների պաշտպանությանը և խթանմանը, և մասնավորապես, տուժած երեխաների շահերին:

Իրազեկության մակարդակի բարձրացում

- երաշխավորել մարմնական բոլոր պատիժների և երեխաների նկատմամբ անմարդկային կամ արժանապատվությունը նավաստացնող այլ վերաբերմունքի արգելման շուրջ համապարփակ իրազեկումը երեխաների և նրանց հետ ապրող ու աշխատող բոլոր մարդկանց, ինչպես նաև ողջ հասարակության շրջանում,
- երաշխավորել երեխաների մարդու իրավունքների, այդ թվում նրանց մարդկային արժանապատվության և ֆիզիկական ամբողջականության նկատմամբ հարգանքի շուրջ համապարփակ իրազեկում:

Քաղաքականության միջոցառումներ

- Ապահովել, որ տարբեր մակարդակներում իրականացվեն բռնությունը

- կանխող և երեխաներին պաշտպանող համապարփակ համակարգեր,
- ապահովել, որ տանը կիրառվող մարմնական պատիժը և երեխաներին կարգապահության հրավիրելու այլ վնասակար և նվաստացնող ձևերը ներառվեն ընտանեկան բռնության սահմանման մեջ, և որպեսզի երեխաների դեմ պատժիչ բռնությունը վերացնելուն ուղղված ռազմավարությունները ներառվեն ընտանեկան բռնության դեմ նախատեսված ռազմավարություններում,
 - ապահովել, որ ընտանեկան դատարաններն ու արդարադատության համակարգի այլ բաժիններն ուշադիր լինեն երեխաների և նրանց ընտանիքների կարիքներին,
 - օժանդակել երեխաների և նրանց ընտանիքների հետ աշխատողներին,
 - խթանել երեխաների դաստիարակման դրական, ոչ բռնի ձևերը, կոնֆլիկտների լուծումը և կրթությունը ապագա և ներկա ծնողների և այլ խնամակալների, ուսուցիչների և ընդհանրապես հասարակության համար,
 - ապահովել, որ ծնողները ստանան խորհրդատվություն և համապատասխան օգնություն (հատկապես այն ծնողները, որոնց համար երեխաների դաստիարակությունը սթրեսային է),
 - ապահովել, որ երեխաները ստանան գաղտնի խորհրդատվություն, ինչպես նաև իրավական պաշտպանություն՝ իրենց դեմ կիրառվող բռնությանը դիմակայելու համար,
 - ապահովել պաշտպանության արդյունավետ և պատշաճ միջոցներ այն երեխաների համար, ովքեր կարող են հատկապես խոցելի լինել վնասակար և նվաստացնող պատժի նկատմամբ, օրինակ՝ հաշմանդամ երեխաները
 - ապահովել, որ երեխաներն ու երիտասարդները հնարավորություն ունենան արտահայտել իրենց տեսակետները և մասնակցել մարմնական պատժի վերացման պլանավորմանն ու գործողություններին,
 - դիտարկել պատժի վերացման արդյունավետությունը՝ պարբերաբար հետազոտելով երեխաների փորձը իրենց տանը, դպրոցներում և այլ վայրերում: Սա պետք է նաև ներառի երեխաների պաշտպանության ծառայությունների և ծնողների վրա մարմնական պատժի վերացման ունեցած ազդեցության գնահատումը:

4. Հարցեր, պատասխաններ և քողազերծված հայտարարություններ

«Ղա իրո՞ք ցավ է պատճառում»

Այո: Երեխայի իրավունքների մասին ՄԱԿ-ի կոնվենցիայի 12-րդ հոդվածի համաձայն երեխաներն իրավունք ունեն կարծիք արտահայտել իրենց վերաբերող բոլոր հարցերի շուրջ՝ ակնկալելով, որ այն արժանի ուշադրության կարժանանա: Երեխաները սկսում են մեզ պատմել, թե ինչքան ցավ է իրենց պատճառում մարմնական պատիժը: Ինչպես բացատրում է Պաուլո Սերխիո Պինեյրին 2006թ. հոկտեմբերին ՄԱԿ-ի Գլխավոր Ասամբլեային հանձնված իր զեկույցում,

Ուսումնասիրության ընթացքում երեխաները հետևողականորեն արտահայտեցին բռնությունը դադարեցնելու անհապաղ կարիք: Երեխաները վկայում են, որ սա ցավ է պատճառում, ոչ միայն ֆիզիկական, բայց նաև «ներսից» և այս ամենը ավելի է ծանրանում, քանի որ մեծահասակներն ընդունում են այդ բռնությունը և նույնիսկ կողմ են դրան:

Կառավարությունները պետք է ընդունեն, որ սա իրոք արտակարգ իրավիճակ է, սակայն սա նոր ստեղծված արտակարգ իրավիճակ չէ: Երեխաները չափահասների կողմից բռնության են ենթարկվել առանց դրա մասին բարձրախոսելու դարերի ընթացքում: Սակայն հիմա, երբ երեխաների դեմ բռնության մասշտաբն ու ազդեցությունը տեսանելի է դառնում, չի կարելի նրանց սպասեցնել ավելի երկար արդյունավետ պաշտպանություն ստանալու, որի համար նրանք անսահմանափակ իրավունք ունեն:¹²

Մարմնական պատիժի հետևանքների վերաբերյալ կան բազմաթիվ ուսումնասիրություններ և դրանք համոզիչ կերպով հաստատում են դրա պոտենցիալ վնասը կարճատև և երկարատև ժամկետում: 2002թ. տպագրված «Ծնողների կողմից կիրառվող մարմնական պատիժը և դրա հետ կապված երեխաների վարքն ու ապրումները» վերտառությամբ 88 ուսումնասիրությունները վերլուծող աշխատությունը վկայակոչում է այս վտանգների մասին:¹³

Մինչդեռ այս տվյալները զարմանալի չեն, դրանք նաև որոշ իմաստով անիմաստ են: Մենք դժվար թե փնտրեինք կանանց և տարիքավոր անձանց հարվածելու հետևանքների վերաբերյալ ուսումնասիրություններ, որպեսզի արդարացնեինք ծեծի արգելումը: Դա հիմնարար իրավունքների խնդիր է:

Որքա՞ն առաջընթաց է ապրել մարմնական պատժի վերացումը Եվրոպայում

Զգալի առաջընթաց, սակայն ոչ բավականաչափ: Մարմնական պատժի վերացումը Եվրոպայի դպրոցներում սկսվել է դարեր առաջ: Լեհաստանը առաջին երկիրն էր, որտեղ այն արգելվեց 1783թ.: Մինչ 1900թ. այլ երկրներ, այդ թվում Ավստրիան, Բելգիան և Ֆինլանդիան, հետևեցին նույն օրինակին, իսկ 1917թ. այն արգելեց խորհրդային Միությունը:

Միացյալ Թագավորությունում դպրոցում կիրառվող մարմնական պատժին մարտահրավեր նետելու առաջին փաստագրված փորձը 1669թ. էր, երբ մի «ժիր տղա» խնդրագիր ներկայացրեց խորհրդարան «ազգի բոլոր երեխաների անունից»՝ բողոքելով «այս ազգի համար սովորական դարձած դպրոցական կարգապահության դաժանությունների այդ անտանելի ցավի դեմ, որի ներքո ապրում են մեր երիտասարդները», սակայն անցավ երեք դարից ավելի, մինչև մարմնական պատժն արգելվեց Միացյալ Թագավորության բոլոր դպրոցներում:

Այժմ, ըստ էության Եվրոպայի խորհրդի անդամ բոլոր պետությունները դպրոցներում մարմնական պատժն արգելելուն ուղղված քայլեր են արել: Մարմնական պատժը նաև վերացվել է որոշ երկրներում մեծ թվով հաստատություններում և երեխաների խնամքի այլընտրանքային ձևեր կիրառող վայրերում, որոնք գործում են պետական, մասնավոր և կամավոր սկզբունքներով: Սակայն որոշ դեպքերում, վերացումը կախված է վարչարարությունից կամ ուղղորդումից, այլ ոչ հստակ օրենսդրությունից: Շատ վայրերում, օրենքների կիրառումը բավականաչափ խիստ չէ և

անընդհատ ուշադրություն է պահանջում: Խնամքի ոչ ինստիտուցիոնալ ձևեր կիրառող վայրերում, այդ թվում խնամքի և երեխաներին հետևող հաստատություններում, կարգավորման ձևերը տարբեր են, և որոշ պետություններում ենթադրվում է, որ խնամակալները, ինչպես ծնողները, մարմնական պատիժ կիրառելու հավասար իրավունքներ ունեն:

Ծնողների մարմնական պատիժ կիրառելու իրավունքը վերացնելուն ուղղված բարեփոխումը սկիզբ առավ 1950թ.: Շվեդիայում 1957թ. քրեական օրենսգրքից հանվեց այն դրույթը, որով մարմնական պատժի արդյունքում թեթև մարմնական վնասվածքներ պատճառած ծնողներն ազատվում էին պատասխանատվությունից, իսկ 1966թ. մեկ այլ դրույթ, որը թույլ էր տալիս «նկատողություններ» անել, հանվեց Ծնողների և խնամակալների օրենսգրքից: Այդ պահից ի վեր, շվեդական օրենսդրությունն այլևս չէր թույլատրում ծնողներին կիրառել մարմնական պատիժ, և հարձակման վերաբերյալ քրեական օրենքը հավասարապես սկսեց կիրառվել երեխաների նկատմամբ «կարգապահական» հարձակումների դեպքում: Սակայն այս «լուռ» բարեփոխումները բավական չէին, և 1979թ. Շվեդիան դարձավ առաջին երկիրն աշխարհում, որը բացահայտորեն արգելեց մարմնական պատիժը: Ծնողների մասին օրենսգրքում այժմ ասվում է «երեխաները խնամքի, անվտանգության և լավ դաստիարակության իրավունք ունեն: Երեխաներին պետք է վերաբերվել իրենց անձի և անհատականության նկատմամբ հարգանքով, և նրանք չպետք է ենթարկվեն մարմնական պատժի կամ ցանկացած այլ նվաստացնող վերաբերմունքի»:

Վերջին 25 տարիների ընթացքում այլ երկրներ ևս դանդաղորեն հետևեցին այդ օրինակին: Մինչ 2007թ. հոկտեմբերի 17 անդամ պետություններն ավարտեցին երեխաների դեմ մարմնական պատժի բոլոր ձևերի արգելման

ուղղված օրենսդրական բարեփոխումները: Այս երկրներում երեխաները պաշտպանված են օրենքով, որտեղ էլ նրանք լինեն, և ով էլ լինի օրինազանցը՝ իրենց տներում, փողոցներում, մանկապարտեզներում, կրթական և այլ հաստատություններում: Այս երկրներից որոշ մասում, սակայն դեռևս ոչ բոլորում, օրենսդրական փոփոխությունները զուգակցվեցին օրենքի և երեխաների պաշտպանության իրավունքի վերաբերյալ իրազեկության բարձրացմամբ և հանրային կրթությամբ, դրական ոչ բռնի ծնողավարման և խնամքի խթանմամբ: Նկատի ունենալով երեխաներին ծեծի ենթարկելու խորը ավանդական արմատները՝ պարզ է, որ կրթական գործընթացը շարունակական կլինի:

«Ինչու՞ է այդքան դժվար հրաժարվել երեխաներին հարվածելուց»

Շատ չափահասներ դեռ շփոթում են ուժն իրավունքի հետ: Եթե չափահասները, ներառյալ քաղաքական գործիչները, այս խնդիրը պարզ համարեին, ապա արդեն վաղուց ընդունած կլինեինք, որ երեխաներն ունեն նույն իրավունքը, ինչպես և այլոք՝ հարգանք դեպի մարդկային արժանապատվությունը և ֆիզիկական ամբողջականությունը, և օրենքի ներքո հավասար պաշտպանության իրավունք: Ըստ էության մենք ամենայն հավանականությամբ կընդունեինք, որ երեխաները, որոնք կյանքը սկսելիս շատ փոքր և փխրուն են, ավելի շատ պաշտպանության կարիք ունեն քան չափահասները:

Չափահասների համար դժվար է հրաժարվել իրենց կողմից դեռևս «իրավունք» համարվող հանուն «կարգապահության» կամ վերահսկողության երեխաներին հարվածելու և ցավ պատճառելու պատկերացումից: Այս դժվարությունը կարծես թե առաջ է գալիս անձնական փորձից: Ամենուրեք մարդկանց մեծամասնությունը հարվածներ է ստացել մանկական հասակում իրենց ծնողներից: Ծնողներից շատերը հարվածել են իրենց երեխաներին: Մեզանից ոչ ոք չի սիրում վատ մտածել մեր ծնողների մասին, կամ մեր սեփական ծնողական խնամքի մասին, և սա դժվարացնում է շատ մարդկանց, այդ թվում քաղաքական գործիչների և հանրային կարծիք ձևավորողների, նույնիսկ երեխաների պաշտպանության ոլորտում աշխատողների համար՝ մարմնական պատիժը որպես հավասարության և մարդու իրավունքների խնդիր ընկալելը: Սա մեղադրանքի խնդիր չէ. ծնողները գործել են համաձայն հասարակական սպասումների, սակայն ժամն է եկել շարժվել դեպի երեխաների հետ դրական, առանց բռնության հարաբերություններ: Նպատակ ունենալով վերացնել մարմնական պատիժը՝ մենք ընդամենը երեխաների վրա ենք տարածում հարձակումից

և այլ դաժան կամ նվաստացնող պատժից ամբողջական պաշտպանությունը, որը մենք որպես չափահասներ բնականոն ենք համարում մեզ համար:

«Հասարակական կարծիքի ուսումնասիրություններն ասում են, որ մարդկանց մեծամասնությունը դեմ է մարմնական պատժի օրենսդրական արգելմանը»

Հասարակական կարծիքի ուսումնասիրություններն ընդհանուր առմամբ կախված են նրանից, թե ինչ ընդհանուր ձևով են ձևակերպված հարցերը և որքան տեղեկատվություն ունեն հարցման ենթարկվողները: Եթե մարդիկ ամբողջությամբ տեղեկացված են խնդրին, երեխաների պաշտպանության առկա անհավասարության և արգելման նպատակին, ապա կարող են բավականին լավ պաշտպանել այն: Սակայն, ինչպես այլ, (բռնություն կանանց դեմ, ռասայական խտրականություն) այնպես էլ այս դեպքում, քաղաքական գործիչները պետք է առաջնորդեն և ոչ թե հետևեն հասարակական կարծիքին՝ հնչեցնելով մարդու իրավունքների ոլորտում իրենց բացարձակ պարտավորությունը՝ ապահովել, որ օրենքը երեխաների, ինչպես չափահասների դեպքում, շնորհի նրանց մարդկային արժանապատվության լիակատար պաշտպանություն: Գրեթե բոլոր երկրները, որ արգելել են մարմնական պատիժը, արել են դա առաջ անցնելով հասարակական կարծիքից, որը սակայն շուտով փոխվել է՝ պաշտպանելով փոփոխությունը: Մի քանի տարում մենք զարմանքով հետ կնայենք այն ժամանակներին, երբ երեխաներին հարվածելը օրինական և ընդունելի էր:

«Եթե ծնողներին ստիպում են հրաժարվել մարմնական պատժի կիրառումից, արդյո՞ք երեխաները երես առած և անկարգապահ չեն մեծանա»

Ոչ: Իրական կարգապահությունը հիմնված չէ ուժի վրա: Այն սկիզբ է առնում ըմբռնումից, փոխադարձ հարգանքից և հանդուրժողականությունից: Երեխաները կյանքը սկսում են լիակատար կախվածության մեջ և մեծանալիս նրանք մեծահասակների, հատկապես իրենց ծնողների, կարիքն ունեն՝ իրենց դեպի ինքնակարգապահ հասունություն առաջնորդելու

և օժանդակելու համար: Մարմնական պատիժը ոչինչ չի ասում երեխաներին իրենց վարքի մասին: Ընդհակառակը, երեխաներին հարվածելը դաս է վատ վարքի մասին: Այն սովորեցնում է երեխաներին, որ իրենց ծնողները, որոնց նրանք սիրում և հարգում են, ընդունելի են համարում խնդիրներ լուծելու համար բռնություն օգտագործելը: Երեխաները սովորում են ծնողների արարքներից, ոչ միայն նրանց ասածներից: Մարմնական պատիժը և պատժի այլ նվաստացուցիչ ձևերը կարգապահության դրական ձևերը չեն փոխարինում, որոնք ոչ թե երես առած են դարձնում երեխաներին այլ մշակված են ապահովելու, որ երեխաները սովորեն մտածել ուրիշների և իրենց գործողությունների հետևանքների մասին:

Պետությունները պարտավորություն ունեն աջակցել դրական ծնողավարմանը, և Նախարարների կոմիտեի հանձրարարականը դրական ծնողավարմանն աջակցության վերաբերյալ տրամադրում է համապատասխան ուղեցույցներ:

«Ինձ հարվածել են մանկության տարիներին և դա ինձ չի վնասել: Ըստ էության ես չէի ունենա այն հաջողությունները, որոնք ունեն այսօր, եթե իմ ծնողները մարմնական պատիժ չկիրառեին»

Որտեղի՞ց գիտես: Մեզանից ոչ ոք չգիտի, թե ինչպես կդասավորվեր մեր ճակատագիրը, եթե մեր ծնողները երբեք չհարվածեին կամ չնվաստացնեին մեզ: Քանի՞ մարդ է, ասելով, որ դա իրեն վնաս չի պատճառել, մերժում իր ապրած ցավը, երբ իրեն ամենամոտ մեծահասակները կարծել են, որ կարող են իրեն սովորեցնել միայն ցավ պատճառելով: Մարդիկ սովորաբար սկսում են հարվածել երեխաներին, որովհետև իրենք իսկ հարվածներ են ստացել փոքր ժամանակ, թեև, համաձայն հետազոտությունների, նրանք հաճախ մեղավոր են զգում իրենց հետագայում: Սակայն նրանք շարունակում են հարվածել իրենց երեխաներին, հատկապես, երբ սպառվում է համբերությունը: Անիմաստ է մեղադրել նախորդ սերունդներին երեխաներին հարվածելու համար, քանի որ նրանք գործում էին

ըստ ժամանակի համընդհանուր մշակույթի: Սակայն ժամանակները փոխվում են, և հասարակություններն առաջ են շարժվում: Երեխաների իրավունքների ճանաչումը հասարակության կողմից երեխաների դեմ բռնությունն ընդունելու և դրա օրինականությանը վերջ դնելու գործողություն է պահանջում, այնպես ինչպես հասարակությունները վերջ դրեցին կանանց դեմ բռնությունը ընդունելուն:

«Ծնողներն ունեն իրենց երեխաներին ըստ իրենց ցանկության դաստիարակելու իրավունք. նրանց դիմակայել կարելի է միայն ծայրահեղ դեպքերում, ինչպես օրինակ երեխաների նկատմամբ բռնարարքների դեպքում»

Մարդու իրավունքները չեն դադարում գոյություն ունենալ ձեր տան շեմին: Երեխաները, ընտանիքի մնացած անդամների նման, ունեն նույն իրավունքները պաշտպանված լինել հարվածվելուց, և այլևս նույնքան անսովոր չէ պահանջել, որ օրենքը պաշտպանի երեխաներին տանը, որքան պնդել, որ տղամարդիկ դադարեն ծեծի ենթարկել իրենց կանանց: Երեխայի իրավունքների մասին ՄԱԿ-ի կոնվենցիան ներմուծել է «ծնողական պարտականություններ» հասկացությունը՝ ըստ երեխաների շահերի, որպես ծնողների հիմնական նպատակ: Երեխաները ծնողների սեփականությունը չեն:

«Մեծ տարբերություն կա երեխային ծեծելու և սիրողաբար պատժելու միջև»

Օրենքի առջև տարբերություն չկա: Մեկը կարող է ֆիզիկապես ավելի շատ ցավ պատճառել քան մյուսը, սակայն երկուսն էլ

բռնության մաս են և ոտնահարում են երեխայի հարգված լինելու հավասար իրավունքը: Հասարակությունները գիծ չեն քաշում և փորձում արդարացնել բռնության որևիցե աստիճան, երբ հակադարձում են կանանց դեմ կամ մեծահասակների դեմ բռնությանը: Ուրեմն ինչու՞ պետք է անեն դա երեխաների դեպքում: Եվ մարդկանց սիրելու ու ցավ պատճառելու միջև կապեր ստեղծելու վտանգները պետք է ակնհայտ լինեն: «Սիրողաբար հարվածելը» ամենավատ տեսակի հակասություններից է: Այս երևութապես անվնաս տերմինը շղարշ է, որի հետևում կարող է թաքնվել իրավունքների ոտնահարումը:

«Ես միայն հարվածում եմ իմ երեխաներին, որպեսզի նրանք իրենց վնաս չպատճառեն»

Հարվածելը պաշտպանել չէ: Ծնողներն անընդհատ ստիպված են դիմել ֆիզիկական գործողությունների երեխաներին պաշտպանելու համար, հատկապես փոքրիկների և մանկահասակ երեխաներին: Դա ծնող լինելու բնական մասն է: Եթե երեխան սողալով գնում է դեպի կրակը, կամ վազելով դուրս է գալիս վտանգավոր ճանապարհի, իհարկե ծնողները կիրառում են ֆիզիկական միջոցներ նրանց կանգնեցնելու համար՝ բռնում են նրանց, բարձրացնում, ցույց տալիս և պատմում վտանգի մասին: Ինչպես իր թիվ 8 ընհանուր ծանոթագրությունում բացատրում երեխաների իրավունքի հանձնաժողովը.

Հանձնաժողովն ընդունում է, որ ծնող լինելը և երեխաների մասին հոգ տանելը, հատկապես փոքրիկների և մանկահասակ երեխաների դեպքում, պահանջում է հաճախ ֆիզիկական գործողություններ և միջամտություն նրանց պաշտպանելու համար: Սա լիովին տարբեր է ուժի մտածված և պատժիչ կիրառումից, որն ուղղված է պատճառելու որոշ աստիճանի ցավ, անհարմարավետություն կամ նվաստացում: Որպես մեծահասակներ, գիտենք պաշտպանողական ֆիզիկական գործողության և պատժիչ հարձակման տարբերությունը: Ավելին դժար չէ տարբերակել երեխաներին վերաբերող գործողությունները: Օրենքը բոլոր պետություններում բացահայտորեն կամ ոչ բացահայտ կերպով թույլ է տալիս ոչ պատժիչ և անհրաժեշտ ուժի կիրառում մարդկանց պաշտպանության համար:¹⁴

«Իմ կրոնը պահանջում է, որ օգտագործեմ մարմնական պատիժ»

Կրոնի ազատությունը չի կարող դեմ լինել մարդու իրավունքներին: Ինչպես իր

Թիվ 8 ընդհանուր ծանոթագրությունում բացատրում է Երեխաների իրավունքի հանձնաժողովը.

Որոշ մարդիկ մեջբերում են հավատքի վրա հիմնված մարմնական պատժի արդարացումներ, ասելով, որ կրոնական տեքստերի որոշ մեկնաբանություններ ոչ միայն արդարացնում են դրա կիրառումը, այլև պարտավորեցնում կիրառել այն: Կրոնական հավատքի ազատությունը սահմանված է բոլորի համար Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների հռչակագրում (հոդված 18), սակայն կրոնի կամ հավատքի պրակտիկան պետք է համապատասխանի այլոց մարդկային արժանապատվության և ֆիզիկական ամբողջականության նկատմամբ հարգանքի դրույթին: Կրոնի կամ հավատքի ազատությունը կարող է օրինական կերպով սահմանափակվել՝ այլոց հիմնարար իրավունքներն ու ազատությունները պաշտպանելու նպատակով:¹⁵

Կրոնական ծայրահեղականները, որոնք պաշտպանում են երեխաներին գործիքներով հարվածելու ծիսային կարգը, պետք է դատապարտվեն հիմնական կրոնական հասարակական կարծիքի և հասարակության կողմից: Կրոնական առաջնորդներն այժմ միանում են մարմնական պատժի բոլոր տեսակների վերացման արշավին: Կիոտոյում (Ճապոնիա) 2006թ. կայացած «Կրոնները հանուն խաղաղության» համաշխարհային հավաքում 800-ից ավելի կրոնական առաջնորդներ հաստատեցին «Երեխաների նկատմամբ բռնության դեմ պայքարելու կրոնական պարտավորությունը», որը կոչ է անում կառավարություններին ընդունել օրենքներ Երեխաների իրավունքների կոնվենցիայի դրույթների համապատասխան և արգելել բռնությունը, այդ թվում՝ մարմնական պատժի բոլոր տեսակները:

«Եթե երեխաների դեմ մարմնական պատիժը քրեականացվի, հազարավոր ծնողներ կհետապնդվեն և շատ ավելի երեխաներ կրդրվեն պետության խնամքի տակ»

Խոսքը չի գնում ծնողներին բանտարկելու մասին: Խոսքը դրական ծնողավարման խթան-

ման մասին է: Չկա ոչ մի տվյալ ծնողների դատական կարգով հետապնդման աճի մասին այն երկրներում, որտեղ քրեականացվել է մարմնական պատիժը: Մարմնական պատժի արգելումը մարդու իրավունքների ոլորտում երեխաների նկատմամբ անդամ պետության ունեցած պարտավորության կատարումն է: Դրա առաջին նպատակը կրթական է, ինչպես նշվեց վերևում. նպատակն է ընտանիքներին «ուղերձ» ուղարկել, որ այլևս ընդունելի կամ օրինական չէ երեխային, ինչպես և ցանկացած ուրիշին հարվածելը: Երեխաների պաշտպանության ոլորտում ներգրավված բոլորին, այդ թվում ոստիկանությանը և դատախազությանն ուղղված ուղենիշները պետք է ապահովեն, որ օրենքի կիրառումն ուղղվի երեխայի շահերին: Դատական հետապնդումն ու միջամտության այլ իրավական ձևերը քիչ հավանա-կան է, որ օգտակար լինեն երեխաների համար, եթե միայն դրանք էական վնասից նրանց պաշտպանելու միակ ձևը չեն:

«Ֆիզիկական պատժի արգելումն ընդամենը կբերի երեխաների դեմ ավելի սարսափելի վերաբերմունքի՝ էմոցիոնալ չարաշահում, նվաստացում կամ նրանց փակի տակ դնելուն»

Երեխաներն ունեն ոչ միայն մարմնական պատժից, բայցև բոլոր այլ տեսակի դաժան կամ նվաստացնող պատիժներից կամ վերաբերմունքից պաշտպանված լինելու իրավունք: Օրենսդրական բարեփոխումները պետք է զուգակցվեն իրազեկության բարձրացմամբ և երեխաների հետ դրական, ոչ բռնի հարաբերությունների խթանմամբ: Ծնողները ցանկանում են, որ իրենց երեխաները կյանքի մեկնարկի համար ունենան ամենալավ պայմանները: Իրենց երեխաներին հարվածող ծնողներն իրենց լավ չեն զգում, սովորաբար նրանք անտրամադիր են և մեղքի զգացում ունեն: Նրանցից շատերը հետևաբար կողջունեին իրենց երեխաների հետ հակասությունները կանխարգելելու կամ դրանք լուծելու մասին խորհուրդները: Դրական ծնողավարման քաղաքականությունն օգնում է ծնողներին պայմաններ ստեղծել, որ երեխաները հասկանան, ընդունեն և հարգեն կանոնները (կարգապահության) առանց բռնություն օգտագործելու, լինի այն ֆիզիկական թե՛ զգացական: Առաջ անցնելը և երեխաներին հարվածելու և նվաստացնելու փոխարեն նրանց որպես բոլորի նման իրավունքներ ունեցող մարդիկ դիտելը, բոլորի համար բարելավում է ընտանեկան կյանքը:

«Ի՞նչ գործ ունի այստեղ օրենքը: Ինչու՞ պարզապես չկրթել ծնողներին, որպեսզի նրանք չօգտագործեն մարմնական պատիժը»

Մարմնական պատժի վերացումը երկուսի կարիքն էլ ունի: Դա ընտրության խնդիր չէ. մարդու իրավունքները պահանջում են, որ երեխաներն ունենան առնվազն նույն իրավական պաշտպանվածությունը, ինչ չափահասները՝ ընտանիքում և այլուր: Օրենքը որպես այդպիսին գործել կրթական գործիք է, և իհարկե մարմնական պատիժն արգելող օրենսդրական բարեփոխումը պետք է զուգակցել հանրային և ծնողական կրթությամբ: Արգելքը կշահագրգռի ծնողներին ուսումնասիրել երեխաներին կրթելու դրական ճանապարհները և կոզևորի մասնագետներին, քաղաքական գործիչներին, լրատվամիջոցներին՝ այդ կրթության համար միջոցներ հատկացնելու առումով: Եվրոպայի խորհուրդը պատրաստ է օգնել ծնողներին և մասնագետներին այս դժվար աշխատանքում:

Երեխաներն իրենց ծնողների սեփականությունը չեն:

GABRIEL 67

Երեխաներին անհրաժեշտ է ավելի շատ և ոչ թե ավելի քիչ պաշտպանություն:

Ծանոթագրություններ

- ¹ Միավորված Ազգերի Կազմակերպության Երեխաների իրավունքների հանձնաժողով. ընդհանուր ծանոթագրություն թիվ 8, 2006, հոդված 11, տես՝ <http://www.ohchr.org/english/bodies/crc/comments.htm>
- ² «Ծեծված չլինելու իրավունքը, նաև երեխայի իրավունք», Եվրոպայի խորհրդի Մարդու իրավունքների հանձնակատար Թոմաս Համմարբերգի հոդվածը, 6-ը հունիսի, 2006թ., տես՝ <http://www.coe.int/children> (Համմարբերգ, ճառեր)
- ³ Մարդու իրավունքների եվրոպական հանձնաժողով. որոշում վարույթ ընդունման վերաբերյալ, Յոթ անհատներ ընդդեմ Շվեդիայի, 1982, դիմում թիվ 8811/79, տես <http://www.echr.coe.int/echr/> (դատավճիռներ, Հյուդոք)
- ⁴ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան, Ա. ընդդեմ Միացյալ Թագավորության, 1998: Տես՝ <http://www.echr.coe.int/echr/>
- ⁵ Միավորված ազգերի կազմակերպության Երեխաների իրավունքների հանձնաժողով, պարբերություն 3 և 21
- ⁶ ՄԱԿ-ի երեխաների դեմ բռնության մասին ուսումնասիրության վերաբերյալ անկախ փորձագետի զեկույցը: Ներածություն, պարբերություն 1, տես՝ <http://www.violencestudy.org/IMG/pdf/English.pdf>
- ⁷ Ibid., պարբերություն 1-2
- ⁸ Ibid., պարբերություն 41
- ⁹ Միավորված ազգերի կազմակերպության Երեխաների իրավունքների հանձնաժողով, op. cit., պարբերություն 34
- ¹⁰ Ibid, պարբերություններ 40-41
- ¹¹ Եվրոպայի խորհրդի հրատարակություն, 2007
- ¹² Պինեյրիո, Պաուլո Սերխիո, Երեխաների դեմ բռնության համաշխարհային զեկույց, էջ 5, Միավորված Ազգերի Գլխավոր Քարտուղարի երեխաների դեմ բռնության վերաբերյալ ուսումնասիրություն, ժնն, 2006
- ¹³ Գերշոֆ, Էլիզաբեթ Թոմփսոն, «Ծնողների կողմից կիրառվող մարմնական պատիժը և դրա հետ կապված երեխաների վարքն ու ապրումները. մետավերլուծական և տեսական ակնարկ» Psychological Bulletin, 2002, Vol. 128, No. 4, 539-79
- ¹⁴ Միավորված ազգերի կազմակերպության Երեխաների իրավունքների հանձնաժողով, op. cit., պարբերություն 14
- ¹⁵ Ibid., պարբերություն 29

GAPEL 07

Երեխաներին պաշտպանելը ռազմավարական մոտեցում ցուցաբերելու կոչ է:

Իմացեք ավելին

Եվրոպայի խորհրդի մասին. մարմիններն ու հաստատությունները

Եվրոպայի խորհուրդը հիմնադրվել է 1949թ. և Եվրոպայի ամենահին համաեվրոպական մարդու իրավունքների կազմակերպությունն է: Այն ջանում է մշակել ընդհանուր և ժողովրդավարական սկզբունքներ՝ հիմնվելով Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիային և անհատների պաշտպանությանն ուղղված այլ հիմնարար փաստաթղթերի վրա: Եւս անդամակցության, պատմության, մարմինների և կառույցների և ներկա գործունեության մասին տեղեկատվության համար այցելեք Եվրոպայի խորհրդի ինտերնետային կայքը՝ <<http://www/coe/int>>

«Կառուցել Եվրոպա երեխաների համար և երեխաների հետ»-ը համապարփակ ծրագիր է՝ կոչված խթանելու երեխաների իրավունքները և պաշտպանելու երեխաներին բռնության բոլոր ձևերից: Ծրագրի ինտերնետային կայքը տեղեկատվություն է տրամադրում Եվրոպայի խորհրդի երեխաների իրավունքներին վերաբերող հիմնական միջոցառումների, փաստաթղթերի, իրավական տեքստերի և նորությունների վերաբերյալ, ներառյալ ծրագրի՝ Երեխաների նկատմամբ մարմնական պատժի դեմ համաեվրոպական գործողությունների մասին (2008թ.): Կայքի այցելուները կարող են տեղեկատվություն ստանալ, որը պարբերաբար թարմացվում է Երեխաների նկատմամբ մարմնական պատժի համաշխարհային նախաձեռնության կողմից, 47 անդամ պետություններում մարմնական պատժի իրավական կարգավիճակի վերաբերյալ: Տես՝ <<http://www.coe.int/children>>

Նախարարների կոմիտեն Եվրոպայի խորհրդի որոշումներ կայացնող մարմինն է: Այն կազմված է բոլոր անդամ պետությունների արտաքին գործերի նախարարներից կամ Ստրասբուրգում նրանց մշտական դիվանագիտական ներկայացուցիչներից: Այն և կառավարական մարմին է, որտեղ հավասար իրավունքներով կարող են քննարկվել Եվրոպական հասարակությանը հուզող խնդիրների ազգային մոտեցումները, և կոլեկտիվ ֆորում է, որտեղ ձևակերպվում են այդ խնդիրների համաեվրոպական արձագանքները: Խորհրդարանական վեհաժողովի հետ համագործակցությամբ, այն Եվրոպայի խորհրդի հիմնարար արժեքների պահպանն է և վերահսկում է անդամ պետությունների պարտավորությունների կատարումը: Տես՝ <<http://www.coe.int/t/cm>>

Նախարարների կոմիտեի համապատասխան հանձնարարականները

Դրական ծնողավարման քաղաքականությանն աջակցելու մասին թիվ (2006)19 հանձնարարականը և դրա բացատրական զեկույցը

Փակ հաստատություններում ապրող երեխաների իրավունքների մասին թիվ (2005)5 հանձնարարականը

Երեխաների չարաշահման բժշկական և հասարակական կողմերի մասին թիվ (93) 2 հանձնարարականը

Ներընտանեկան բռնությանը վերաբերող սոցիալական միջոցառումների մասին թիվ (90) 2 հանձնարարականը

Ներընտանեկան բռնության մասին թիվ (85) 4 հանձնարարականը

Եվրոպայի խորհրդի բոլոր հանձնարարականները հասանելի են Կոմիտեի կամ «Կառուցել Եվրոպա երեխաների համար և երեխաների հետ» ինտերնետային կայքում` <<http://www.coe.int/children> > (հիմնական իրավական փաստաթղթեր)։

Խորհրդարանական վեհաժողովը կազմված է Եվրոպայի խորհրդի 47 անդամ պետությունների ազգային խորհրդարանների անդամներից: Նրանք հանդիպում են տարին չորս անգամ՝ կարևոր հիմնախնդիրներ քննարկելու նպատակով և առաջարկում պետություններին հանդես բերել նախաձեռնություն և զեկույցել: Ընտրված խորհրդարանականները քննարկման են դնում իրենց կողմից ընտրված հարցեր, և Եվրոպական երկրների կառավարությունները, որոնք Եվրոպայի խորհրդում ներկայացված են Նախարարների կոմիտեով, պարտավոր են պատասխանել: Տես՝ <<http://assembly.coe.int>>.

Խորհրդարանական վեհաժողովի համապատասխան հանձնարարականները

Հանձնարարական թիվ 1778 (2007) երեխա զոհերի վերաբերյալ. արմատախիլ անել բռնության բոլոր ձևերը, շահագործումն ու չարաշահումը:

Հանձնարարական թիվ 1666 (2004) մարմնական պատժի համաեվրոպական արգելման

վերաբերյալ

Խորհրդարանական վեհաժողովի բոլոր իրավական փաստաթղթերը հասանելի են Վեհաժողովի կամ «Կառուցել Եվրոպա երեխաների համար և երեխաների հետ» ծրագրի ինտերնետային կայքում՝ <<http://www.coe.int/children>> (հիմնական իրավական փաստաթղթեր)։

Մարդու իրավունքների հանձնակատարը Եվրոպայի խորհրդի ներսում անկախ մարմին է, որի նպատակն է խթանել մարդու իրավունքներ նկատմամբ հարգանքն ու իրազեկությունը անդամ պետություններում։ Հանձնակատարը համագործակցում է բազմաթիվ միջազգային և ազգային կառույցների, ինչպես նաև մարդու իրավունքների դիտարկմամբ զբաղվող կազմակերպությունների հետ։ Գրասենյակի ամենակարևոր միջկառավարական գործընկերներն են Միավորված ազգերի կազմակերպությունը և դրա մասնագիտացված կառույցները, Եվրոպական միությունը և Եվրոպայում անվտանգության և համագործակցության կազմակերպությունը։ Գրասենյակը նաև սերտորեն համագործակցում է մարդու իրավունքների ոլորտում առաջատար հասարակական կազմակերպությունների, համալսարանների և հետազոտական կենտրոնների հետ։ Տես՝ <<http://www.coe.int/t/commissioner>>։

Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության կոնվենցիան (ԵԽՊՇ թիվ 005), որը հայտնի է իր կարճ անվանմամբ՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիա, (ՄԻԵԿ), ուժի մեջ է մտել 1953թ. սեպտեմբերին։ ՄԻԵԿ-ում շարադրված են Եվրոպայում մարդու իրավունքների հիմքը կազմող քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքները և ազատությունները։ Ի տարբերություն ՄԱԿ-ի Երեխայի իրավունքների մասին կոնվենցիայի, ՄԻԵԿ-ը չունի ոչ մի հոդված, որն անմիջապես վերաբերում է երեխաներին կամ երիտասարդներին, թեև որոշ իրավունքներ, օրինակ, կրթության իրավունքը, վերաբերում են հատկապես երեխաներին։ Այնուամենայնիվ, Կոնվենցիայի հոդված 1-ը սահմանում է, որ պետությունները «պետք է ապահովեն» և ոչ թե «կաշխատեն ապահովել» ինչպես շարադրված է միջազգային պայմանագրերի մեծամասնությունում, «բոլորի համար իրավունքներն ու ազատությունները»։ Երեխաները հետևաբար իրավասու

են իրենց իրավունքների պաշտպանություն ստանալ: Եվրոպայի խորհրդի անդամ բոլոր պետությունները պարտավորված են կոնվենցիայով: Այն հասանելի է պայմանագրերի գրասենյակի ինտերնետային կայքում՝ Եվրոպայի խորհրդի պայմանագրերի շարքի համապատասխան համարի ներքո: [Stu` <http://conventions.coe.int/ >](http://conventions.coe.int/)

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը հիմնվել է 1959թ.: Այն Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայով հիմնված վերահսկող մարմին է, որը երաշխավորում է կոնվենցիայի նկատմամբ պետությունների պարտավորությունը:

Դրա 47 դատավորները (ըստ Կոնվենցիային միացած պետությունների թվի) պաշտոն են ստանձնում անձնական կարգավիճակով և չեն ներկայացնում ոչ մի պետություն: Հոդված 34-ում ասված է, որ Դատարանը կարող է բողոք ստանալ «ցանկացած անձից», ով պնդում է, որ եղել է Կոնվենցիայում երաշխավորված իրավունքների ոտնահարման զոհ: Տարբերակում չի դրվում կանանց և տղամարդկանց, օտարերկրացիների և տվյալ պետության քաղաքացիների, չափահասների և անչափահասների միջև: Այդպիսով չափահասության չհասած երեխան կարող է անմիջականորեն դիմել Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան: Դատարանն ընդունել է կարևոր որոշումներ երեխաների դեմ բռնության, այդ թվում՝ մարմնական պատժի վերաբերյալ: Երեխաների իրավունքներին վերաբերող նախադեպային իրավունքի ընտրանին հասանելի է «Կառուցել Եվրոպա երեխաների համար և երեխաների հետ» ինտերնետային կայքում և բոլոր որոշումներին կարելի է ծանոթանալ օգտագործելով Hudoc-ը՝ Դատարանի օն-լայն տվյալների բազան: Գործի լսումներին կարելի է հետևել ինտերնետային վիդեո ռեժիմով: Դատարանի պատմության և կառուցվածքի, դիմումների և գործերի վերաբերյալ տես՝ <http://www.echr.coe.int>

Եվրոպական սոցիալական խարտիան (1961, ԵԽՊՇ թիվ. 035) և վերանայված *Եվրոպական սոցիալական խարտիան* (1996, ԵԽՊՇ թիվ 163) երաշխավորում են մարդու տնտեսական և սոցիալական իրավունքները և լրացնում են ՄԻԵԿ-ը: Երկու խարտիաներում շարադրված իրավունքներից շատերը վերաբերում են երեխաներին, իսկ մի շարք դեպքերում երաշխավորում ծնունդից մինչև չափահասություն նրանց իրավունքները: Վերանայված խարտիան ներառում է դրույթներ, որոնք ուղղակիորեն վերաբերում են երեխաներին, և որոնք պաշտպանում են երեխաներին որպես ընտանիքի անդամներ: Խարտիա-ները

հասանելի են Պայմանագրերի գրասենյակից, համապատասխան համարի ներքո: Տես՝ <http://conventions.coe.int/>.

Սոցիալական իրավունքների եվրոպական կոմիտեն (ՍԻԵԿ) դիտարկում է օրենքների և քաղաքականության համապատասխանությունը Եվրոպական սոցիալական խարտիայի և վերանայված Եվրոպական սոցիալական խարտիայի դրույթներին: Այն ընդունում է եզրակացություններ ազգային զեկույցների վերաբերյալ և որոշումներ ընդունում կոլեկտիվ բողոքների վերաբերյալ: 1995թ. արձանագրությունից ի վեր կոլեկտիվ բողոքներ կարող են ներկայացնել գործատուների և արհեստակցական միությունները, միջազգային կազմակերպությունները, որոշ հասարակական կազմակերպություններ և տվյալ երկրում գործատուների կազմակերպությունները և արհեստակցական միությունները: Կոլեկտիվ բողոքների ընթացակարգը հատկապես արդյունավետ է երեխաների իրավունքների պաշտպանության գործում, քանի որ բողոքները կարող են ուղարկվել նրանց անունից: ՍԻԵԿ-ի վերաբերյալ ամբողջական տեղեկատվություն կարող եք ստանալ այցելելով նրա կայքը՝ <http://www.coe.int/> (մարդու իրավունքների բաժին):

Միավորված ազգերի կազմակերպության մասին

Միավորված ազգերի կազմակերպությունը (ՄԱԿ) հիմնադրվել է 1945թ. և աշխարհի գրեթե բոլոր ճանաչված պետությունները նրա անդամ են: 1948թ. Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի ընդունումից հետո, ՄԱԿ-ը ստեղծել է 60-ից ավելի պայմանագրեր այնպիսի խնդիրների վերաբերյալ, ինչպիսիք են ստրկությունը, արդարադատության կառավարումը, ցեղասպանությունը, փախստականների և փոքրամասնությունների կարգավիճակը և մարդու իրավունքները: Այս պայմանագրերից յուրաքանչյուրը հենվում է խտրականություն չընելու, հավասարության, յուրաքանչյուր անհատի արժանապատվության ճանաչման սկզբունքներին, հստակ ասելով, որ դրանք վերաբերում են յուրաքանչյուրին, այդ թվում երեխաներին: Երեխաները հետևաբար ունեն Միավորված ազգերի

կազմակերպության Երեխայի իրավունքների կոնվենցիայի (ԵԻԿ) ինչպես նաև մարդու իրավունքների վերաբերյալ այլ պայմանագրերում շարադրված իրավունքներից և պաշտպանության մեխանիզմներից օգտվելու իրավունք:

Միավորված ազգերի կազմակերպության Երեխայի իրավունքների կոնվենցիան (ՄԱԿԵԻԿ) առաջին իրավական ուժ ունեցող փաստաթուղթն է, որը ներառում է երեխաների մարդու իրավունքների լայն շրջանակ՝ քաղաքական, քաղաքացիական, սոցիալական, մշակութային, տնտեսական: Կոնվենցիայի չորս կենտրոնական սկզբունքներն են խտրականության բացառումը, երեխաների շահերին նվիրվածությունը, կյանքի, գոյատևման և զարգացման իրավունքը, և երեխաների հայացքների նկատմամբ հարգանքը: Կոնվենցիայում շարադրված յուրաքանչյուր իրավունք ներհատուկ է մարդկային արժանապատվությանը և յուրաքանչյուր երեխայի ներդաշնակ զարգացմանը: ՄԱԿԵԻԿ-ը առկա միջազգային պայմանագրերից ամենաշատ վավերացվածն է, սակայն այն հաճախ անվանում են ամենահաճախ ոտնահարվող պայմանագիրը: Տես՝ <www.ohchr.org/english/law/crc.htm>

Միավորված ազգերի կազմակերպության Երեխաների իրավունքի կոմիտեն (ԵԻԿ) 18 անկախ փորձագետներից կազմված մարմին է, որը դիտարկում է ՄԱԿԵԻԿ-ի կիրառումը պայմանագրի անդամ պետությունների կողմից: Այն հրատարակում է կոնվենցիայի հոդվածների իր մեկնաբանությունները՝ ընդհանուր ծանոթագրությունների ձևով տարբեր թեմաների շուրջ, ընդունում է եզրափակող դիտարկումներ և որոշումներ՝ հանձնարարականների տեսքով, և ամեն տարի կազմակերպում քննարկումների օր՝ կոնվենցիայի և դրա էության մասին իրազեկումը խթանելու նպատակով: Տես՝ <www.ohchr.org/english/bodies/crc/comments.htm>

Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարի՝ երեխաների դեմ բռնության վերաբերյալ ուսումնասիրությունը գլոբալ աշխատանք է, որը պատկերում է երեխաների նկատմամբ բռնության էությունը, չափը և պատճառները և առաջարկում դրա կանխարգելման և հակազդման հստակ ուղենիշեր: Տես՝ <<http://www.violencestudy.org>>

Կառավարական և ոչ կառավարական գործողությունների մասին

Մինչ 2007թ. հոկտեմբերը Եվրոպայի խորհրդի անդամ տասնյոթ պետություններ բարեփոխեցին օրենսդրությունը՝ արգելելով երեխաների նկատմամբ մարմնական պատժի բոլոր տեսակների կիրառումը: Դրանք են Ավստրիան, Բուլղարիան, Խորվաթիան, Կիպրոսը, Դանիան, Ֆինլանդիան, Գերմանիան, Հունաստանը, Հունգարիան, Իսլանդիան, Լատվիան, Նիդեռլանդները, Նորվեգիան, Պորտուգալիան, Ռումինիան, Շվեդիան, Ուկրաինան: Այս երկրների կառավարություններից շատերը տեղեկատվական

և իրազեկման արշավներ մեկնարկեցին՝ օգնելու, որ հանրության վերաբերմունքը շեղվի կարգապահության պահպանման տարածված մեխանիզմներից և ընդունի նոր օրենքը: Կարևոր աշխատանք իրականացվեց ոչ կառավարական կազմակերպությունների (ՈԿԿ), երեխաների օմբուդսմենների, կառավարությունների և շատ ուրիշների կողմից: Որոշ երկրներ նույնիսկ օգնեցին թե՛ զօեր ստեղծել երեխաների և ծնողների համար: Նաև գոյություն ունեն ներկայում շարունակվող միջոցառումներ և արշավներ, որոնք նպատակ ունեն փոխել օրենսդրությունը, մարդկանց վերաբերմունքը և վարքը այն երկրներում, որտեղ մարմնական պատիժը դեռ օրինական է: Արդյունքում ստեղծվել են միջոցներ ծնողների և երեխաների ու երեխաների հետ աշխատող բոլոր մասնագետների համար, անկախ տվյալ երկրում մարմնական պատժի իրավական կարգավիճակից:

«Կառուցել Եվրոպա երեխաների համար և երեխաների հետ» ծրագիրը ձեզ հրավիրում է հետազոտել ձեր երկրում և այլուր առկա միջոցների մի մասը: Եվրոպայի խորհրդի ներքո շարադրյալ գործընկերները կարող են օգտագործվել որպես մեկնարկակետ: Առանցքային բառի օգնությամբ «մարմնական պատժի» վերաբերյալ որոնումները բոլոր ինտերնետային կայքերից դուրս կբերեն բազմաթիվ փաստաթղթեր ամբողջ աշխարհից՝ տեսակետներ, արշավներ, ուսուցիչների համար փաթեթներ, իրավական նորություններ, հրապարակումներ, տեղեկատվական փաթեթներ, վիճակագրություն, դրական ծնողավարման և բռնությունից զերծ դաստիարակության մասին տեղեկատվություն և այլն: Օգտակար կլինեն այլ ինտերնետային կայքերի հասցեները:

Երեխաների իրավունքներ տեղեկատվական ցանցը (CRIN) համաշխարհային ցանց է, որը ՄԱԿ-ի Երեխայի իրավունքների կոնվենցիայի և երեխաների իրավունքների մասին տեղեկատվություն է տարածում ոչ կառավարական կազմակերպությունների, ՄԱԿ-ի գործակալությունների, միջազգային կազմակերպությունների, կրթական հաստատությունների և երեխաների իրավունքների փորձագետների շրջանում: Տես՝ <<http://www.crin.org>>

Երեխաների օմբուդսմենների եվրոպական ցանցը (ENOC) շահույթ չհետապնդող ընկերակցություն է, որը միավորում է երեխաների իրավունքներով զբաղվող անկախ կառույցներ: Դրա նպատակն է խրախուսել ՄԱԿ-ի Երեխայի իրավունքների կոնվենցիայի հնարավորին ամբողջական կիրառումը, օժանդակություն տրամադրել երեխաների

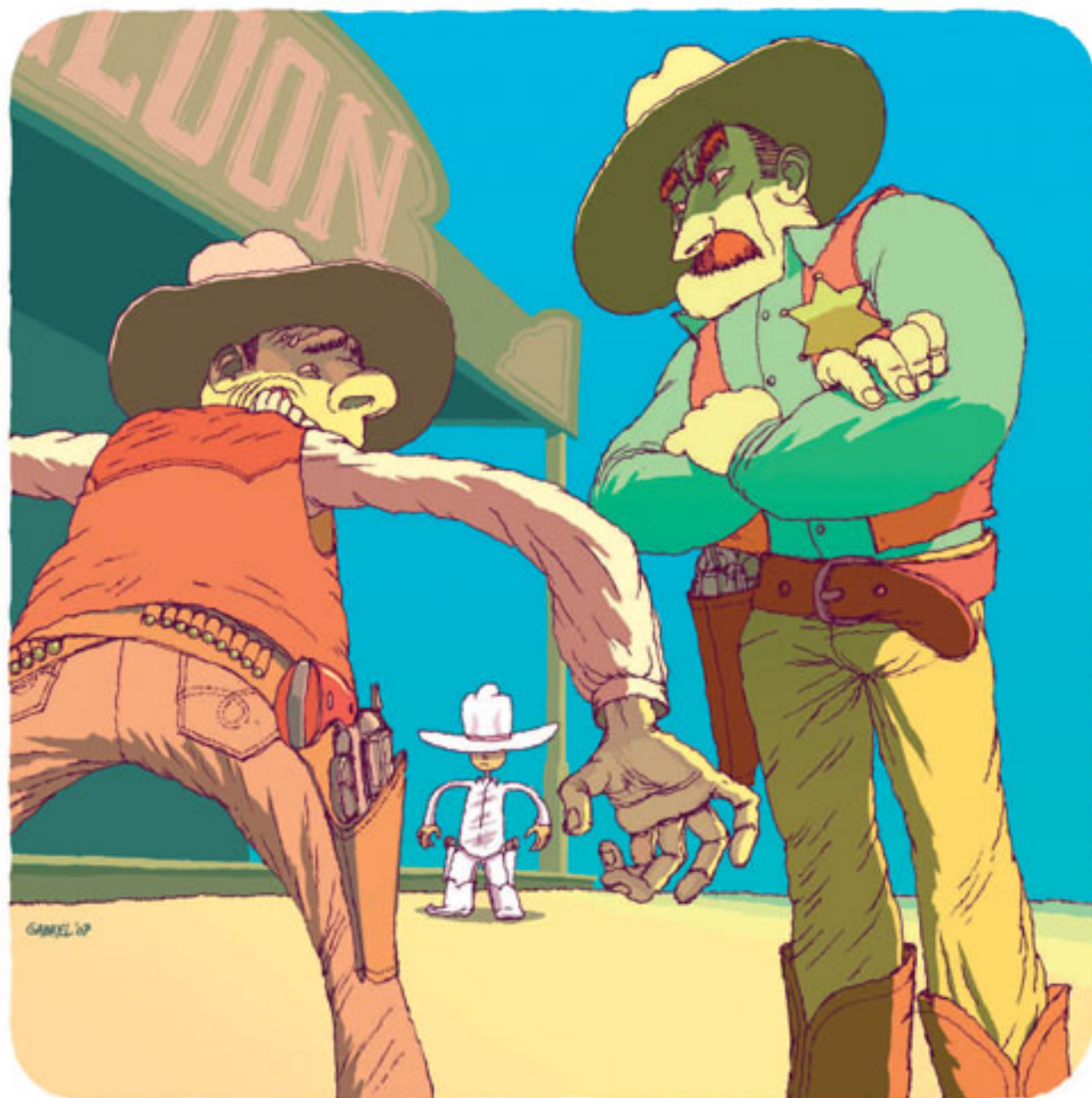

իրավունքների կոլեկտիվ լոբբինգին, փոխանակել տեղեկատվություն, մոտեցումներ և ռազմավարություններ և խթանել երեխաների իրավունքներով զբաղվող անկախ մարմիններ: Stu` <<http://www.ombudsnet.org/enoc>>

Երեխաների նկատմամբ բոլոր տեսակի մարմնական պատժի վերացման համաշխարհային նախաձեռնությունը ոչ կառավարկան կազմակերպություն է, որը տեղեկատվություն է տարածում մարդու իրավունքների համապատասխան չափանիշների, խնդրի վերաբերյալ ընդունված որոշումների, մարմնական պատժի վերացման համաշխարհային առաջընթացի մասին և տրամադրում հետազոտություններ և ինտերնետային կայքերի հասցեներ երեխաների հետ դրական, առանց բռնության հարաբերությունների վերաբերյալ: Այն մշակել է առանց մարմնական պատժի դաստիարակության վերաբերյալ ինտերնետային ռեսուրսներ՝ ուղղված ծնողներին և ուսուցիչներին: Stu` <<http://www.endcorporalpunishment.org>>

Փրկե՛ք երեխաներին կազմակերպությունն անկախ գլոբալ կառույց է, որը խթանում է երեխաների կյանքի երկարաժամկետ բարելավումը: Այն գործում է 120 երկրներում և խրախուսում իր աջակիցներին ճնշում գործադրել որոշումներ կայացնողների և հանրային կարծիք ձևավորողների վրա՝ տեղական և գլոբալ մակարդակներում քաղաքականությունը փոխելու և երեխաների իրավունքների իրական դառնալն ապահովելու նպատակով: «Փրկե՛ք երեխաներին» կազմակերպությունը շատ երկրներում արշավներ է իրականացնում ընդդեմ մարմնական պատժի և մշակել է օգտակար տեղեկատվական նյութեր: Stu` <<http://www.savethechildren.net>>

Երեխաների դեմ դաժանության կանխարգելման ազգային հասարակությունը (NSPCC) 1884թ. Միացյալ Թագավորությունում հիմնված բարեգործական կազմակերպություն է: Նրա հիմնական արժեքները հիմնվում են ՄԱԿ-ի Երեխայի իրավունքների կոնվենցիայի վրա, և նրա նպատակն է վերացնել երեխաների նկատմամբ դաժանության բոլոր ձևերը՝ թե՛ գծերի ստեղծման, խոցելի երեխաներին օժանդակության, օրենքների փոփոխության համար արշավների և շարաշահման վերաբերյալ իրազեկության բարձրացման օգնությամբ: NSPCC-ն իրականացրել է երեխաների չարաշահման դեմ կարևոր արշավներ և հրատարակում է խնամողներին ուղղված «Քո ընտանիքը» ամսագիրը: Stu` <<http://www.nspcc.org.uk>>

Նշումների համար

Հրատարակությունների ընտրանի

Daly, Mary (ed.), *Parenting in contemporary Europe – a positive approach*. Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2007.

Gershoff, Elizabeth Thompson, "Corporal punishment by parents and associated child behaviours and experiences: A meta-analytic and theoretical review", in *Psychological Bulletin*, 2002, Vol. 128, No. 4, 539-79.

Eliminating corporal punishment – a human rights imperative for Europe's children, fully revised second edition: Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2007.

Hindberg, Barbo, *Ending corporal punishment: Swedish experience of efforts to prevent all forms of violence against children – and the results*. The Ministry of Health and Social Affairs and the Ministry for Foreign Affairs, Sweden, 2001.

Ending legalised violence against children – Global report 2007: Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children, 2007.

Goicoechea, Pepa Horno, *Love, power and violence – a comparative analysis of physical and humiliating punishment patterns: Save the Children Spain*, 2005.

Harper, Kate, et al., *Ending physical and humiliating punishment of children – Manuel for Action*. Save the Children Sweden and the International Save the Children Alliance, 2005.

Hart, Stuart (ed.), *Eliminating corporal punishment – the way forward to constructive child discipline*. Unesco, France, 2005.

Implementation handbook for the Convention on the Rights of the Child, fully revised 2nd edition (includes detailed analysis of the jurisprudence of the Committee on the Rights of the Child (third edition is in preparation)): Unicef, 2002

Views on positive parenting and non-violent upbringing. Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2007.

Pinheiro, Paulo Sérgio, *World report on violence against children*; a more elaborate publication of the above-mentioned UN Study report, it contains case studies, best practices and recommendations: United Secretary-General's Study United Nations Publishing, Geneva, 2006.

Willow, Carolyne; Hyder, Tina: *It hurts you inside – children talking about smacking*. National Children's Bureau and Save the Children, London, 1998.